

Η

ΕΝΙΑΙΑ ΑΡΧΗ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ

2^ο ΚΛΙΜΑΚΙΟ

Συνήλθε στις 18 Ιουλίου 2022 με την εξής σύνθεση: Αικατερίνη Ζερβού, Πρόεδρος, Βικτωρία Πισμίρη – Εισηγήτρια και Χρήστος Σώκος, Μέλη.

Για να εξετάσει την από 09.06.2022 με Γενικό Αριθμό Κατάθεσης (ΓΑΚ) ΕΑΔΗΣΥ 822/09.06.2022 Προδικαστική Προσφυγή της εταιρίας με την επωνυμία «...» (εφεξής η «προσφεύγουσα»), που εδρεύει στο «...», οδός «...», αρ. «...», όπως νόμιμα εκπροσωπείται.

Κατά της «...» (εφεξής ο «αναθέτων φορέας»), όπως νόμιμα εκπροσωπείται.

Με την προδικαστική προσφυγή, η προσφεύγουσα αιτείται να ακυρωθεί η υπ' αρ. 141/2022 απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου του αναθέτοντος φορέα (εφεξής η «προσβαλλομένη») με την οποία απορρίπτεται η προσφορά της, ως ασυνήθιστα χαμηλή και ανακηρύσσεται μειοδότης η εταιρία «...», να θεωρηθεί παραδεκτή η προσφορά της άλλως να κληθεί προς περαιτέρω συμπλήρωση και διευκρίνιση και να ακυρωθεί κάθε συναφής μεταγενεστέρα ή προγενεστέρα πράξη και παράλειψη.

Η συζήτηση άρχισε, αφού άκουσε την Εισηγήτρια

Αφού μελέτησε τα σχετικά έγγραφα

Σκέφτηκε κατά το Νόμο

1. Επειδή, για την άσκηση της κρινόμενης προσφυγής, έχει καταβληθεί το παράβολο, σύμφωνα με τα άρθρα 363 του Ν. 4412/2016 και 5 του π.δ. 39/2017, ποσού 7.000,00 ευρώ (βλ. ηλεκτρονικό παράβολο με κωδικό «...» και την εκτύπωση από τη σελίδα της Γενικής Γραμματείας Πληροφοριακών Συστημάτων του Υπουργείου Οικονομικών με την ένδειξη «ΔΕΣΜΕΥΜΕΝΟ»), το οποίο και υπολογίζεται με βάση την εκτιμώμενη αξία της σύμβασης χωρίς ΦΠΑ, ποσού 1.400.000,00 €.

Αριθμός απόφασης : 1133/2022

2. Επειδή, η προσβαλλομένη εκδόθηκε στο πλαίσιο της Διακήρυξης Ανοικτής Διαδικασίας μέσω του ΕΣΗΔΗΣ για την επιλογή αναδόχου κατασκευής του έργου «...», που προκήρυξε ο αναθέτων φορέας εκτιμώμενης αξίας 1.400.000,00 € μη συμπεριλαμβανομένου ΦΠΑ, με κριτήριο ανάθεσης την πλέον συμφέρουσα από οικονομική άποψη προσφορά μόνο βάσει τιμής (χαμηλότερη τιμή), σύμφωνα με το άρ. 14 αυτής. Η ως άνω διακήρυξη αναρτήθηκε στο Κεντρικό Ηλεκτρονικό Μητρώο Δημοσίων Συμβάσεων (ΚΗΜΔΗΣ) 17.01.2022, έλαβε ΑΔΑΜ «...», και στο ΕΣΗΔΗΣ, που έλαβε συστημικό α/α «...».

3. Επειδή, ο διαγωνισμός, ενόψει του αντικειμένου του, της συνολικής εκτιμώμενης αξίας της σύμβασης, χωρίς ΦΠΑ, της νομικής φύσης και της δραστηριότητας η «...» ασκεί και του χρόνου εκκίνησης της διαγωνιστικής διαδικασίας, υπάγεται στις διατάξεις του Ν. 4412/2016, η κρινόμενη διαφορά διέπεται από τις διατάξεις του Βιβλίου IV του νόμου αυτού, η δε ΕΑΔΗΣΥ, ενώπιον της οποίας ασκείται η προσφυγή, είναι αρμόδια για την εξέτασή της.

4. Επειδή η υπό εξέταση προδικαστική προσφυγή κατατέθηκε εμπρόθεσμα στις 09.06.2022 στον ηλεκτρονικό τόπο του διαγωνισμού μέσω της λειτουργικότητας «Επικοινωνία» του ΕΣΗΔΗΣ, με τη χρήση του τυποποιημένου εντύπου του Παραρτήματος I του π.δ. 39/2017 και κοινοποιήθηκε στην ΑΕΠΠ και ήδη ΕΑΔΗΣΥ από την προσφεύγουσα αυθημερόν με μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, δοθέντος ότι η προσβαλλομένη κοινοποιήθηκε στις 30.05.2022 από τον αναθέτοντα φορέα μέσω της λειτουργικότητας «Επικοινωνία» του ΕΣΗΔΗΣ. Ασκείται δε μετ' εννόμου συμφέροντος διότι, δυνάμει της προσβαλλομένης, η προσφορά της προσφεύγουσας απορρίφθηκε ως ασυνήθιστα χαμηλή κατ' άρ. 313 του Ν. 4412/2016, ανατέθηκε δε η σύμβαση στον προσωρινό μειοδότη οικονομικό φορέα «...».

5. Επειδή στις 10.06.2022 ο αναθέτων φορέας κοινοποίησε διά μέσω της λειτουργικότητας «επικοινωνία» του ΕΣΗΔΗΣ την υπό κρίση προδικαστική προσφυγή προς τους ενδιαφερόμενους, σύμφωνα με το άρ. 365, παρ. 1, σημ. α' του Ν. 4412/2016 και το άρ. 9, παρ. 1, σημ. α' του π.δ. 39/2017.

Αριθμός απόφασης : 1133/2022

6. Επειδή, με την υπ' αρ. 1206/2022 Πράξη της Προέδρου του 2^{ου} Κλιμακίου ορίσθηκε Εισηγητής και ημερομηνία συζήτησης, κλήθηκε δε ο αναθέτων φορέας να υποβάλει τις απόψεις του επί της υπό εξέταση προσφυγής και του αιτήματος αναστολής- χορήγησης προσωρινών μέτρων.

7. Επειδή στις 17.06.2022 ο αναθέτων φορέας κοινοποίησε δια μέσω της λειτουργικότητας «επικοινωνία» του ΕΣΗΔΗΣ προς τους ενδιαφερόμενους τις υπ' αρ. πρωτ. «...»/17.06.2022 απόψεις του με τις οποίες ζητεί την απόρριψη της υπό κρίση προδικαστικής προσφυγής.

8. Επειδή στις 17.06.2022 εκδόθηκε η υπ' αρ. Α425/2022 απόφαση της ΑΕΠΠ και ήδη ΕΑΔΗΣΥ η οποία απέρριψε το αίτημα αναστολής- προσωρινών μέτρων.

9. Επειδή με την προσβαλλομένη με «*ΘΕΜΑ 19ο: Έγκριση Πρακτικού ΙΙ της Επιτροπής Διαγωνισμού για την ανάθεση της σύμβασης του Έργου: «...», προϋπολογισμού 1.400.000,00€, πλέον Φ.Π.Α.»* το Διοικητικό Συμβούλιο του αναθέτοντος φορέα αποφάσισε ομόφωνα να «*1. Κάνει δεκτή την εισήγηση της Υπηρεσίας. 2. Εγκρίνει το Πρακτικό ΙΙ της Επιτροπής Διαγωνισμού για την ανάθεση της σύμβασης του έργου «...», προϋπολογισμού €1.400.000,00 πλέον Φ.Π.Α., σύμφωνα με το οποίο η Επιτροπή Διαγωνισμού εισηγείται: - Την απόρριψη ως «ασυνήθιστα χαμηλή» της οικονομικής προσφοράς του οικονομικού φορέα «...» κατά το άρθρο 313 του Ν. 4412/2016, και - την ανάθεση της σύμβασης στον προσωρινό μειοδότη οικονομικό φορέα «...» με μέση έκπτωση σαράντα οκτώ και σαράντα εκατοστά επί τοις εκατό (48,40%)....»*.

10. Επειδή, με τον μόνο λόγο της προσφυγής της, η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι η οικονομική της προσφορά δεν ήταν ασυνήθιστα, ως προς την έκπτωση, χαμηλή. Ειδικότερα, παραθέτει σύντομο ιστορικό, όπου αναφέρει ότι με την υπ' αριθμ. 51/24-2-2022 απόφαση του Δ.Σ. του αναθέτοντος φορέα εγκρίθηκε το πρακτικό Ι της επιτροπής διαγωνισμού, αποδεχόμενη ως παραδεκτές το σύνολο των υποβληθεισών προσφορών και των 5 συμμετεχόντων, διαπιστώνοντας, ωστόσο, ότι η προσφορά της εμφανίζει απόκλιση μεγαλύτερη των δέκα (10) ποσοστιαίων μονάδων από τον

Αριθμός απόφασης : 1133/2022

μέσο όρο του συνόλου των εκπτώσεων των παραδεκτών προσφορών που υποβλήθηκαν, ο οποίος διαμορφώθηκε στο 45,88%, υπολειπόμενος κατά 12,12%, ήτοι άνω του 10% του ποσοστού της μέσης έκπτωσης, με την δε υπ' αρ. πρωτ. 1771/1-3-2022 πρόσκληση του αναθέτοντος φορέα, κλήθηκε να παράσχει εξηγήσεις-αιτιολόγηση της ποσοστού της έκπτωσής της που αφορούν ιδίως: «α) τα οικονομικά χαρακτηριστικά της μεθόδου κατασκευής, της διαδικασίας παρασκευής ή των παρεχόμενων υπηρεσιών, β) τις επιλεγείσες τεχνικές λύσεις ή τις εξαιρετικά ευνοϊκές συνθήκες που διαθέτετε, για την προμήθεια των προϊόντων ή την παροχή των υπηρεσιών ή για την εκτέλεση του έργου, γ) την πρωτοτυπία του έργου, των προϊόντων ή των υπηρεσιών που προτείνετε, δ) τη συμμόρφωση προς τις υποχρεώσεις της παρ. 2 του άρθρου 253 του Ν.4412/2016 περί αρχών που διέπουν τις διαδικασίες ανάθεσης σύναψης συμβάσεων, ε) τη συμμόρφωση προς τις υποχρεώσεις του άρθρου 336 του Ν.4412/2016 περί υπεργολαβίας, στ) το ενδεχόμενο χορήγησης κρατικής ενίσχυσης στον προσφέροντα.», επί της οποίας ανταποκρίθηκε, υποβάλλοντας την από 18-3-2022 αιτιολόγηση της προσφορά της, ανταποκρινόμενη στα εκ της προσκλήσεως τασσόμενα ζητήματα, συνοδευόμενη ταύτη από αναλυτικό πίνακα ανάλυσης του κόστους δαπάνης, κατ' άρθρο τιμολογίου, άνευ του εργολαβικού οφέλους, ώστε η προσφορά της να κρίνεται συμφέρουσα και για εκείνη και καθόλου ασυνήθιστα χαμηλή και να μην τίθενται ζητήματα μη αξιοπιστίας και φερεγγυότητας αυτής. Ακολουθως, με την από 1-4-2022 και με αριθ.πρωτ.2714/2022 κλήση του αναθέτοντα φορέα κλήθηκε να παράσχει διευκρινήσεις ως προς την ανωτέρω υποβληθείσα αιτιολόγησή της, με το εξής περιεχόμενο, χωρίς ιδιαίτερη περαιτέρω ανάλυση, των στοιχείων και των άρθρων του τιμολογίου, επί των οποίων θα έπρεπε να παράσχει διευκρινήσεις, για την «ασυνήθιστη» χαμηλή προσφορά της «Έχοντας υπόψη: α) Την από 18-03-2022 εμπρόθεσμη υποβολή μέσω του υποσυστήματος αλλά και εντύπως με αριθμ. πρωτ. 2337/18-03-2022 «...», αιτιολόγηση της προσφοράς του οικονομικού φορέα «...» β) το άρθρο 313 του Ν. 4412/2016, σχετικά με Ασυνήθιστα χαμηλές προσφορές σας ενημερώνουμε ότι η Επιτροπή Διαγωνισμού ολοκλήρωσε τον έλεγχο των δικαιολογητικών που υποβάλατε για την αξιολόγηση της αιτιολόγησης της προσφοράς σας και κρίνει ότι τα παρεχόμενα στοιχεία δεν εξηγούν με ικανοποιητικό τρόπο το

Αριθμός απόφασης : 1133/2022

χαμηλό επίπεδο του κόστους που προτείνετε. Μετά τα παραπάνω σας γνωρίζουμε ότι η Επιτροπή Διαγωνισμού, στα πλαίσια της παρ. 3 του άρθρου 313 του Ν. 4412/2016, θα είναι στη διάθεση του νομίμου εκπροσώπου του οικονομικού φορέα «...», την Δευτέρα 4/4/2022 και ώρα 10.00 στον 1ο όροφο γραφείο 8 της «...» επί της οδού «...», για παροχή διευκρινίσεων.».

Ακολούθως, η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι ανταποκρίθηκε στην ανωτέρω πρόσκληση, και παραστάθηκε κατά την ανωτέρω ορισθείσα ημέρα και ώρα συνεδρίαση της επιτροπής, κατά την οποία συμμετοχή της, αιτιολογήσαμε πλήρως την υποβληθείσα προσφορά και αιτιολόγησε της δοθείσας προσφορά της, εν συνεχεία συντάχθηκε το 29-3-2022 πρακτικό II της επιτροπής διαγωνισμού, δυνάμει του οποίου η επιτροπή εισηγήθηκε την απόρριψη της προσφοράς της, όπως αυτό ειδικότερα παρατίθεται στην προσβαλλομένη και εγκρίθηκε με αυτήν, η οποία ενέκρινε το ανωτέρω πρακτικό, απέρριψε την προσφορά της, ως «ασυνήθιστα χαμηλής» και ανέδειξε προσωρινό ανάδοχο τη δεύτερη εργοληπτική κατά σειρά, ποσοστού έκπτωσης εργοληπτική εταιρία. Η προσφεύγουσα στην προσφυγή της υποστηρίζει, μεταξύ άλλων, ότι πριν απορρίψει ως ασυνήθιστα χαμηλή μια προσφορά, η αναθέτουσα αρχή οφείλει να ζητεί εγγράφως διευκρινίσεις από τον προσφέροντα, καθορίζοντας και τα συγκεκριμένα σημεία της προσφοράς του που θεωρούνται ύποπτα ως ασυνήθιστα, οι οποίες (διευκρινήσεις) μπορεί να αφορούν, ανάλογα με την περίπτωση, στις παρατιθέμενες στην παρ. 2 του άρθρου 313 του Ν. 4412/2016 περιπτώσεις, ο κατάλογος των οποίων δεν είναι εξαντλητικός, εντούτοις δεν είναι ούτε αμιγώς ενδεικτικός, χωρίς να αποκλείεται πάντως η εκ μέρους του προσφέροντα αναφορά και σε λοιπά στοιχεία και περιστάσεις που μπορούν να δικαιολογήσουν την προσφορά (Ελ.Συν. Κλιμ.Ε Πράξη 383/2017), αναφέρει δε ότι μία έκπτωση, που υπερβαίνει τις 10 ποσοστιαίες μονάδες του μέσου όρου των εκπτώσεων των συμμετεχόντων σ' ένα διαγωνισμό, δεν καθίσταται άνευ άλλου τινός, απορριπτέα, αποτελών το γεγονός αυτό, επαρκή ένδειξη υπερβολικά χαμηλής έκπτωσης, όταν από τη φύση εκτέλεσης του έργου, την εμπειρία και την οικονομία κλίμακος που μπορεί να επιτύχει η προσφέρουσα εταιρεία, λόγω εκτέλεσης όμοιων και συναφών έργων, της τεχνικής και της χρηματοοικονομικής της επάρκειας και καταλληλότητας και κυρίως από την εκτέλεση όμοιων έργων, με τις ίδιες συνθήκες εργασίες και με το ίδιο ποσοστό

Αριθμός απόφασης : 1133/2022

έκπτωσης και με την ίδια αναθέτουσα αρχή, όπως στην υπό κρίση περίπτωση, δύναται να αιτιολογηθεί πλήρως το ποσοστό της έκπτωσης (ΣΤΕ 154/2021). Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι με την υποβληθείσα αιτιολόγηση της προσφοράς της, καθώς και εν συνεχεία με την, ως ισχυρίζεται, αόριστη κλήση, για παροχή διευκρινήσεων και εξηγήσεων, παρείχε εγγράφως και προφορικώς, τα στοιχεία και υπολογισμούς που παραθέτει στην προσφυγή της, εκ των οποίων αποδεικνύεται ότι η προσφορά της, δεν ήτο «ασυνήθιστα χαμηλή» και ότι η εκτέλεση του έργου, δεν είναι επιζήμια για εκείνη, και ότι θα επιτύχει και κέρδος. Ειδικότερα, αναφέρει ότι υπέβαλε οικονομικά στοιχεία και συνθήκες, εκ των οποίων τεκμαίρεται η δυνατότητα υποβολής του ποσοστού έκπτωσης αυτού από εκείνη, μη καθισταμένης της προσφοράς της, ασυνήθιστα χαμηλής και ως εκ τούτου χαρακτηριστέας ως αναξιόπιστης και αφερέγγυας, πιο συγκεκριμένα, υποστηρίζει ότι, με την υποβληθείσα αιτιολόγηση της προσφοράς της, ανέφερε ρητώς ότι το ποσοστό αυτό της έκπτωσής της αιτιολογείται και κρίνεται αξιόπιστο, μη ον κάτω του κόστους, από τα εξής κάτωθι στοιχεία, οικονομικά και άλλα κριτήρια εκ των οποίων δικαιολογείται το ποσοστό αυτό και κυρίως επειδή: Α) έχει αναλάβει την εκτέλεση όμοιων έργων στον ίδιο αναθέτοντα φορέα, με το ίδιο ποσοστό έκπτωσης και ότι το 2020 ήταν η ανάδοχος εταιρεία του αντίστοιχου έργου («...») με μέση έκπτωση 58%.» (4η σελίδα αιτιολόγησής της, κεφάλαιο 3), υπέβαλε προς τούτο αντίστοιχες συμβάσεις και υπεργολαβικά αναθέσεων, εκτέλεσης όμοιων ακριβώς έργων, παρελθόντων ετών, της ίδιας φύσεως και του ίδιου περιγραφικού τιμολογίου, με τον ίδιο αναθέτοντα φορέα, το δε αντίστοιχο αναφερόμενο έργο, του ίδιου προϋπολογισμού, κατά το έτος 2019, αναφέρει ότι ολοκλήρωσε έντεχνα και εμπρόθεσμα ως υπεργολάβοι («...») με μέσο όρο έκπτωσης 56%, αναφέρει δε ότι η δεύτερη στη σειρά συμμετέχουσα, η οποία δια της προσβαλλόμενης κηρύσσεται, μετά τον αποκλεισμό της, προσωρινή ανάδοχος, κατά την εκτέλεση από την ίδια όμοιων έργων στην ίδια αναθέτουσα αρχή, ανέθετε σε αυτήν την εκτέλεση των εργασιών, ως υπεργολάβος όπως εξάλλου κι άλλοι ανάδοχοι κατά τα προηγούμενα χρόνια, προσκομίζει δε προς τούτο σχετικό έγγραφο, τούτων δοθέντων, η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι έχει τη δυνατότητα να εξασφαλίσει συνεργεία σε πολύ ανταγωνιστικές τιμές στην αγορά, καθώς και υλικά λόγω της ποσότητας που προμηθεύεται αφ ενός και

Αριθμός απόφασης : 1133/2022

αφετέρου λόγω της οικονομικής συμπεριφοράς έναντι προμηθευτών και επαγγελματιών και ότι μόλις τον Οκτώβριο του 2021 ολοκλήρωσε την εκτέλεση του ίδιου ακριβώς έργου, του ««...»», έχοντας αποκομίσει μεγάλη εμπειρία και κυρίως έχοντας ήδη οργανώσει και αναπτύξει συνεργεία εκτέλεσης τέτοιων εργασιών, που συνίσταται στην άμεση εκτέλεση των βλαβών ύδρευσης που προκαλούνται στο δίκτυο ύδρευσης, αναφέροντας ότι κατά το πλείστον οι ζημίες αυτές είναι μικρής κλίμακας και σποραδικές σ' όλο το πολεοδομικό συγκρότημα, γι αυτό και το άρθρο 1 του τιμολογίου έχει τη μεγαλύτερη δαπάνη και τα περισσότερα τεμάχια(1500, ενώ το 2 έχει μόλις 380τεμ και το άρθρο 3, 200 τ.μ). Συναφώς, η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι εκτελώντας το αμέσως προηγούμενο έργο, ίδιας φύσεως εργασιών, το Νο.57 έχει ήδη αναπτύξει οργανωμένα συνεργεία, περιορίζοντας το κόστος λειτουργίας της, εκτελώντας δε αμέσως προηγούμενο όμοιο έργο, καθώς και καθ' όλα αυτά τα έτη, παρόμοια έργα, έχει την εμπειρία και την ικανότητα να επιτύχει ανταγωνιστικές τιμές και κυρίως να κοστολογήσει τη δοθείσα έκπτωσή της, με το μικρότερο δυνατό κόστος γι' αυτήν, καθιστάμενη την προσφορά της ανταγωνιστική σε σχέση με τους άλλους συμμετέχοντες, σε συνδυασμό και με τα κάτωθι στοιχεία και ουχί αναξιόπιστη και αφερέγγυα, καθώς δια της διάταξης ταύτης, προσπαθεί να διασφαλιστεί ότι η ανάδειξη του αναδόχου με αυτό το ποσοστό έκπτωσης, δεν κρίνεται αναξιόπιστη, με κίνδυνο με περαίωσης του έργου, καθώς και τέτοια που να στρεβλώνει τον υγιή ανταγωνισμό, σε βάρος των άλλων συμμετεχόντων. Ακόμη, υποστηρίζει ότι από την παρατιθέμενη στην προσφυγή της περιγραφή προκύπτει ότι η δαπάνη του έργου, συνίσταται κατά 95% σε εργασίες εκσκαφών, χειρωνακτικά και με μηχανοκίνητα μέσα και το μόνο κόστος υλικών είναι αυτό της προμήθειας θραυστού υλικού λατομείου, το κόστος του οποίου είναι ελάχιστο (κόστος 2.5€/m³ θραυστού υλικού λατομείου), δηλαδή στα τεμάχια του πρώτου άρθρου του τιμολογίου, όπου συνήθως τα ορύγματα είναι μέσου όρου όγκου κυβικών μέτρων περίπου 1m³, το κόστος του υλικού είναι 2,5€/τεμάχιο, όπως προκύπτει από τον προσαγόμενο αναλυτικό πίνακα, αποκατεστημένων επεμβάσεων, που υπογράφεται από τον επιβλέποντα μηχανικό, στον οποίον καταγράφονται οι επεμβάσεις που γίνονται στο δίκτυο ύδρευσης και ο όγκος των εκσκαφών, δυνάμει και του οποίου κατόπιν ελέγχου και θεώρησης από τη Δ.Τ του έργου, γίνεται και η σύνταξη του

Αριθμός απόφασης : 1133/2022

αντίστοιχου λογαριασμού και η πληρωμή της, επίσης αναφέρει ότι διαθέτει ιδιόκτητο στόλο όλων των μηχανοκίνητων μέσων, που απαιτούνται για την εκτέλεση του έργου και ως εκ τούτου ελαχιστοποιεί το κόστος δαπάνης, λαμβάνοντας υπόψιν, κατά τα ανωτέρω εκτεθέντα ότι η μεγαλύτερη δαπάνη-κόστος του έργου, συνίσταται σε εργασίες και όχι σε υλικά. Εν συνεχεία, υποστηρίζει ότι μαζί με την αιτιολόγηση της έκπτωσής της, δόθηκε αναλυτικός πίνακας, ανά άρθρο τιμολογίου, αποτελών αναπόσπαστο μέρος αυτής, εκ του οποίου προέκυπτε η δαπάνη της με μονάδα μέτρησης το τεμάχιο και όχι το κυβικό μέτρο, όπως υποστηρίζει ότι λανθασμένα αναφέρει ο αναθέτων φορέας στην προσβαλλομένη και ότι, ναι μεν για την μέθοδο υπολογισμού του κόστους ανά μονάδα μέτρησης χρησιμοποιήθηκε το κυβικό μέτρο, εκσκαφών, λαμβάνοντας υπόψιν την εμπειρία της από την εκτέλεση των ίδιων έργων, των προηγούμενων ετών, αλλά η αναγραφόμενη αιτιολόγηση έγινε ανά τεμάχιο και ειδικότερα: 1. Στο πρώτο άρθρο ο υπολογισμός έγινε λαμβάνοντας υπόψιν ότι ο μέσος όρος του όγκου των ορυγμάτων-σκαμμάτων δεν υπερβαίνει τα 2m^3 , συνήθως μάλιστα για την εκτέλεση του προηγούμενου έργου αυτά αποτελούν μικρές επεμβάσεις κατά το πλείστον κάτω του 1m^3 και ότι η τιμή που δόθηκε από εκείνη υπολογίσθηκε με μέσον όρο του όγκου των διανοιχθέντων ορυγμάτων, του ά/α τιμολογίου 1, της κατηγορίας έως $4,5\text{m}^3$, σε 2m^3 , όπου το ένα εξ αυτών γίνεται, κατά μέσο όρο, με χειρωνακτικές εργασίες, λόγω του ότι οι επεμβάσεις αυτές γίνονται εντός αστικού ιστού, όπου οι δρόμοι στο πολεοδομικό συγκρότημα του Βόλου είναι στενοί, όπου δεν είναι εφικτή η χρήση μηχανήματος, λόγω και των μικρών διαστάσεων και ως εκ τούτου γίνεται χειρωνακτική εργασία, έτσι το κόστος συνίσταται σε ένα m^3 χειρωνακτικά και σε ένα m^3 με χρήση μηχανήματος και κόστος ανά τεμάχιο $77,40\text{€}$ το οποίο αναλύεται ως ακολούθως: $-8,20/\text{m}^3$ χειρωνακτικά και $69,20/\text{m}^3$ με μηχανοκίνητα μέσα, στο οποίο συμπεριλαμβάνεται το κόστος προμήθειας υλικού λατομείου, η δαπάνη του οποίου είναι ελάχιστη, όταν το m^3 αγοράς υλικού είναι $2,5\text{€/m}^3$ -δηλαδή σε ένα όρυγμα 1m^3 , απαιτείται λιγότερο από 1m^3 υλικού λατομείου, λαμβάνοντας υπόψιν και τη διατομή του αγωγού, που συνυπολογίζεται στον τελικό όγκο επίχωσης και αφαιρείται, το κόστος εν τέλει του υλικού είναι λιγότερο από $2,5\text{€/}$ τεμάχιο, στο δε πρώτο άρθρο τιμολογίου, που είναι και η μεγαλύτερη δαπάνη, με τα περισσότερα τεμάχια, η προϋπολογισθείσα τιμή μονάδας ανά τεμάχιο είναι 189€ , ενώ, με

Αριθμός απόφασης : 1133/2022

το ποσοστό έκπτωσης της 58% η πληρωμή της ανά τεμάχιο ανέρχεται, αφαιρουμένου του ποσού της έκπτωσης, σε 79,38€/τεμάχιο, χωρίς να έχει συνυπολογισθεί το ΓΕ και Ο.Ε εκ ποσοστού 18%, δηλαδή ποσό πληρωμής ανά τεμάχιο $79,38+14,28$ (18% ΓΕ-ΟΕ)=93,66€/ τεμάχιο ενώ το κόστος της είναι, υπολογιζόμενο κατά ανώτατο ύψος 77,40€, ισχυρίζεται δε ότι, ακόμη και να προστεθεί ξεχωριστά το κόστος προμήθειας υλικών, τότε προκύπτει το ποσό των $77,40+2,5€/m^3=79.90€/τεμάχιο$ που και πάλι δεν καθιστά την προσφορά της απορριπτέα, καθώς ισχυρίζεται ότι αποδεικνύει την ύπαρξη κέρδους, σημειώνει δε ότι το κόστος των μηχανημάτων υπολογίσθηκε με τιμές του περιγραφικού τιμολογίου βασικών τιμών ημερησίων μισθωμάτων (ΗΜ) μηχανημάτων και αυτοκινήτων, με βάση τον οποίο, για την εκσκαφή 50m³, που αντιστοιχεί περίπου, κατά μέσο όρο σε 25 τεμάχια και άνω, 25-35 τεμάχια, το κόστος λειτουργίας για 7 μηχανήματα που λειτουργούν σε διαφορετικά σημεία, καθώς έχει παράλληλα περισσότερες από μία ζημιές, οπότε απαιτείται η οργάνωση και η λειτουργία περισσότερων συνεργείων συγχρόνως, στην περιφέρεια αρμοδιότητας του αναθέτοντα φορέα, δηλαδή υποστηρίζει ότι η μέθοδος υπολογισμού έγινε με τις τιμές μίσθωσης μηχανημάτων, ήτοι εάν μίσθωνε μηχανήματα, ποίο θα ήταν το κόστος της, με βάση τις τιμές τιμολογίου ΑΣΕΟ, ενώ στην υπό κρίση περίπτωση, επειδή τα μηχανήματα είναι ιδιόκτητα, το κόστος λειτουργίας και η αντίστοιχη δαπάνη, είναι κατά πολύ μικρότερη της ήδη συνυπολογισθείσας και ως εκ τούτου πολύ μικρότερο το κόστος δαπάνης της ανά τεμάχιο και πολύ μεγαλύτερο το κέρδος της, συναφώς υποστηρίζει ότι ο τρόπος αυτός υπολογισμού επιλέχθηκε, με τιμές πολύ μεγαλύτερες, προκειμένου να καταδείξει, ότι έστω και με αυτόν τον τρόπο υπολογισμού (μισθωμένων μηχανημάτων) ότι το κόστος δαπάνης της δεν είναι μεγάλο, ώστε να καθιστά την προσφορά της ασυνήθιστα χαμηλή και να φαλκιδεύει τον υγιή ανταγωνισμό μεταξύ των συμμετεχόντων. Εν συνέχεια, αναφέρει ότι στο δεύτερο άρθρο περιλαμβάνονται ορύγματα άνω των 4,5m³ και ότι, από την εμπειρία της, ο μέσος όρος των ορυγμάτων αυτών είναι 6m³, η δε δαπάνη αυτή, όπως και των κατωτέρω άρθρων τιμολογίου/εργασίας, είναι μικρότερη, καθώς τόσο μεγάλες και εκτεταμένες βλάβες είναι λιγότερο συνηθισμένες, στις περιπτώσεις αυτές, υποστηρίζει, επειδή τα «σκάμματα» είναι μεγαλύτερα, η επέμβαση γίνεται με μηχανικά μέσα, όπου απαιτείται μικρότερος χρόνος σε σχέση με τα σκάμματα του πρώτου άρθρου, όπου

Αριθμός απόφασης : 1133/2022

λόγω του μικρού όγκου, εντός αστικού ιστού, έχουν χειρωνακτικό τρόπο εκσκαφής που απαιτεί περισσότερο χρόνο, η δε εκσκαφή των ορυγμάτων αυτών γίνεται πολύ πιο γρήγορα, με μηχανοκίνητα μέσα και δεν απαιτεί την ανάπτυξη πολλών δρομολογίων με φορτηγά αυτοκίνητα, για την μεταφορά των προϊόντων εκσκαφής, όπως γίνεται με τις εργασίες του άρθρου 1 του τιμολογίου για εκσκαφές έως $4,5\text{m}^3$, όπου έχει μικρά ορύγματα σε διαφορετικά σημεία της πόλης, όπου απαιτείται η λειτουργία και η αναμονή (σταλία) περισσότερων οχημάτων και εργατών, με ανάπτυξη περισσότερων συνεργείων, στα δε σκάμματα της ομάδας αυτής, η εργασία είναι «συγκεντρωμένη», ο όγκος δε των προϊόντων εκσκαφών μεγαλύτερος και η μεταφορά τους δια των φορτηγών αυτοκινήτων πιο εύκολη, (σε ένα τέτοιο σκάμμα απαιτείται ένα φορτηγό με μία μεταφορά για όγκο π.χ 6m^3 , ενώ στις περιπτώσεις του α/α 1, έχουν περισσότερες εκσκαφές, με μικρότερους όγκους, όπου όμως απαιτείται η παραμονή και απασχόληση, με φόρτωση και μεταφορά των προϊόντων, ανά δρομολόγιο, ενός φορτηγού έστω και αν έχουν όγκο προϊόντων εκσκαφής $0,5\text{m}^3$, αφού οι βλάβες είναι σε περισσότερα σημεία, σε απόσταση συνήθως μεταξύ τους), οπότε επιτυγχάνεται μεγαλύτερη οικονομία κλίμακος και οι εργασίες αυτές, είναι πιο συμφέρουσες, εν συνεχεία υποστηρίζει ότι αυτό δικαιολογείται και με τα διδάγματα της κοινής πείρας, τα οποία χρησιμοποιούνται ως τεκμήρια για την εξαγωγή συμπερασμάτων και αποδείξεων, εκ των οποίων τεκμαίρεται ότι είναι λειτουργικά και οικονομικά πιο συμφέρον η εργασία να γίνεται συγκεντρωμένη επί μεγάλων όγκων, παρά να υπάρχει διασπορά σε ορύγματα μικρότερων διαστάσεων, που απαιτούν την οργάνωση και ανάπτυξη περισσότερων συνεργείων, το οποίο πρέπει κατ' ελάχιστον να αποτελείται από ένα άτομο, ένα μηχάνημα και ένα φορτηγό όχημα. Παραθέτει δε παράδειγμα, ότι για την εκσκαφή ενός ορύγματος 6m^3 απαιτείται ένας εργάτης, ένα μηχάνημα και ένα φορτηγό, όταν όμως έχουν ταυτόχρονα 2-3 βλάβες (γι' αυτό και τα περισσότερα τεμάχια του πρώτου άρθρου του τιμολογίου) έστω και αν είναι μέχρι ενός m^3 ορύγματος, απαιτείται η ανάπτυξη 2-3 συνεργείων, αποτελούμενων από έναν κατ' ελάχιστον εργάτη ή περισσότερων εάν δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί μηχάνημα, ενός μηχανήματος και ενός φορτηγού, όπου για όλα αυτά απαιτείται περισσότερος χρόνος και κόστος δαπάνης, σε σχέση με τα μεγάλα ορύγματα, τα οποία μάλιστα τυγχάνουν μικρότερης κλίμακας και συχνότητας, ενώ δηλαδή

Αριθμός απόφασης : 1133/2022

μπορούν να έχουν την ημέρα 2-3 βλάβες μικρού μεγέθους, δεν έχουν, όπως προκύπτει στατιστικά από τα στοιχεία του προηγούμενου έργου, βλάβες καθημερινές των υπολοίπων άρθρων του τιμολογίου, τα δε ως άνω υποστηρίζει ότι είναι γνωστά στην αναθέτουσα αρχή και αναπτύχθηκαν διεξοδικώς κατά την παροχή προφορικών διευκρινήσεων, έτσι, ισχυρίζεται ότι, για την εξαγωγή κόστους δαπάνης ανά άρθρο τιμολογίου χρησιμοποιήθηκε η μεθοδολογία αυτή υπολογισμού, η οποία κατέληξε στη διαμόρφωση τιμής ανά μονάδα μέτρησης που είναι κατά το τιμολόγιο του έργου το τεμάχιο και όχι το κ.μ, αναφέρει δε ότι όλα τα ανωτέρω εκτέθηκαν στην επιτροπή διαγωνισμού κατά την κλήση της και την προφορική ανάπτυξη των ισχυρισμών της, χωρίς όμως να ληφθούν υπόψιν. Σχετικά δε με το κόστος της προμήθειας των προβλεπόμενων, ισχυρίζεται ότι, από την ανάλυση του άρθρου στο εγκεκριμένο Τιμολόγιο υλικών, όπως ήδη έχει αναφερθεί και αναλύθηκε ενώπιον της επιτροπής, αυτό, αφενός μεν, συμπεριλαμβάνεται στο κόστος των μηχανημάτων, αφετέρου δε είναι τόσο μικρή η δαπάνη, η οποία δεν μεταβάλλει το κόστος δαπάνης ανά άρθρο και τεμάχιο, μη δυνάμενο, εκ μόνου αυτού, να καταστήσει την προσφορά της, «ασύμφορη» και ως εκ τούτου «ασυνήθιστα χαμηλή», εξάλλου ισχυρίζεται ότι η απόρριψη της προσφοράς της, για αυτόν τον λόγο, ήτοι για τη μη αναφορά του κόστους δαπάνης προμήθειας των υλικών, καθίσταται υπέρμετρα δυσανάλογη, κατά παραβίαση των αρχής της αναλογικότητας, όταν το συνολικό κόστος των προς προμήθεια υλικών είναι λιγότερο του 5% της προϋπολογισθείσας δαπάνης του έργου. Εν συνεχεία, ως προς τον λόγο απόρριψης της προσφοράς της που αφορά στο ότι «στο άρθρο 12.2 δεν έχει υπολογισθεί το κόστος του προβλεπόμενου από το Αναλυτικό Τιμολόγιο, υλικού», παραθέτει απόσπασμα των διευκρινίσεων από την οποία προκύπτει ότι το μεγαλύτερο κόστος είναι αυτό της μεταφοράς και έκριψης, που γίνεται κυρίως με μηχανικά μέσα και όχι το κόστος προμήθειας και ότι, λόγω της προηγούμενης εμπειρίας της και του προσκομιζόμενου με την προσφυγή της πίνακα εκτέλεσης του προηγούμενου έργου, προκύπτει στατιστικά ότι ο μέσος όρος επίχωσης κυμαίνεται από 10cm έως και 30cm, αν δε λάβει υπόψιν τα 30cm³, τότε το κόστος προμήθειας υλικού είναι 0,75€/τεμάχιο(2,5€/m³ το κόστος υλικού /0,30€ μέσος όρος επίχωσης), αναφέρει δε ότι το κόστος αυτό είναι ελάχιστο και δεν χρήζει ειδικής αιτιολόγησης. Συναφώς, επί του λόγου απόρριψης «Στα άρθρα 10.4-

Αριθμός απόφασης : 1133/2022

35.2-35.3-35.4-36.0-44.0-45.1-45.2-46.0-47.0-48.0-49.0-50.0-52.0-53.0-54.1-54.2-55.0-56.1-56.2-57.0-58.0-59.0-60.0-61.0-62.0-63.0-64.0-65.0-66.0-67.0-68.0-69.-70.0-71.0-72.0-73.0 και 74.0, αν και η συμμετοχή του κάθε άρθρου στην συνολική εγκεκριμένη δαπάνη, είναι μικρή, δεν αιτιολογείται η αναγραφόμενη (στην αιτιολόγηση προσφοράς) μείωση του κόστους ανά μονάδα μέτρησης του Αναλυτικού Τιμολογίου.» ότι ο ίδιος ο αναθέτων φορέας ομολογεί δια της προσβαλλομένης ότι στα άρθρα αυτά η συνολική εγκεκριμένη δαπάνη είναι μικρή, ειδικότερα για την ορθότητα της έννοιας των λέξεων που χρησιμοποιούνται για να περιγράψουν μία ποσότητα ή ένα μέγεθος, η ορθή κατά σημασία και έννοια λέξη είναι αυτή της «ελάχιστης», η οποία και λόγω του μεγέθους δεν ασκεί ουσιώδη επιρροή και έκβαση στην διαμόρφωση της τελικής προσφοράς της, δεν αποτελεί ουσιώδες στοιχείο του περιεχομένου μίας οικονομικής προσφοράς, ώστε να μην ασκεί παράλληλα και ουσιώδη επίδραση στη διαμόρφωση αυτής και η παράλειψή της να μην αποτελεί παράβαση η μη αιτιολόγησή της, που μπορεί να άγει στην απόρριψη μίας προσφοράς, λόγω χαρακτηρισμού της, ως ασυνήθιστα χαμηλής, υποστηρίζει δε ότι δεν προέβη σε αιτιολόγηση της προσφοράς της στα άρθρα αυτά διότι η δοθείσα εξ ημών έκπτωση στα αντίστοιχα άρθρα τιμολογίου τυγχάνει του ποσοστού 3-7%, με ποσότητες ένα τεμάχιο ανά άρθρο και ως εκ τούτου δεν χρήζει ειδικής αιτιολόγησης, επισημαίνει δε ότι η συνολική δαπάνη των άρθρων αυτών, ανέρχεται στο ποσό των 10642,93 €, ήτοι στο 1/131 του όλου προϋπολογισμού, παραθέτει δε παράδειγμα, ήτοι στο α/α τιμολογίου 54, που είναι και η μεγαλύτερη δαπάνη, αυτών των άρθρων, με τα περισσότερα τεμάχια, η δαπάνη ανά m^3 σκυροδέματος προϋπολογίζεται σε $82€/m^3$, η δοθείσα τιμή εξ ημών, ανέρχεται σε $77€/m^3$, δηλαδή ποσοστό έκπτωσης 6,1%, το οποίο δεν χρήζει καθόλου αιτιολόγησης, επισυνάπτει δεν στην προσφυγή της τμήμα του υποβληθέντος πίνακα, αιτιολόγησης, όπου έχουν απομονωθεί τα αναφερόμενα στο υπ' αριθμ.4 κεφάλαιο της πρακτικού II της επιτροπής άρθρα τιμολογίου. Συμπερασματικά, η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι από όλα τα παρατιθέμενα στην προσφυγή της σε συνδυασμό με τα δοθέντα ποσοστά έκπτωσης σε όμοια έργα των εγγύς προηγούμενων ετών, προκύπτει, ότι με βάση την εμπειρία της στην εκτέλεση όμοιων έργων, στον ίδιο αναθέτοντα φορέα, είτε ως ανάδοχοι, είτε ως υπεργολάβοι, την οικονομική και χρηματοοικονομική της επάρκεια, τις τεχνικές και επαγγελματικές της

Αριθμός απόφασης : 1133/2022

ικανότητες καθώς και την τεχνική της επάρκεια, διαθέτοντας πλήρη μηχανολογικό και μηχανοκίνητο εξοπλισμό για την υλοποίηση όμοιων και συναφών έργων, στηριζόμενοι αποκλειστικά και μόνο στις δικές της δυνάμεις και μέσα, άνευ επικουρίας υπεργολάβων και τρίτων προσώπων (δάνειας εμπειρίας) το εν λόγω δοθέν ποσοστό έκπτωσης δεν ήτο ασυνήθιστα μεγάλο και κυρίως, ασύμφορο για την επιχείρησή της, ώστε να τίθεται θέμα χαλκίδευσης και στρέβλωσης του υγιούς ανταγωνισμού, και να καθιστούν μία προσφορά και ως εκ τούτου κατ' έκταση και μία οικονομική οντότητα, ως αναξιόπιστη και αφερέγγυα και ότι η πρόσκληση του αναθέτοντος φορέα με το περιεχόμενο αυτό δεν ήταν επαρκώς ορισμένη, ώστε να καταστεί εφικτή σε εκείνη η διευκρίνιση του περιεχομένου της προσφοράς της με τρόπο εγγράφως, έχοντας προετοιμαστεί καταλλήλως, γνωρίζοντας εκ των προτέρων τα πιθέμενα ζητήματα που χρήζουν διευκρίνησης, συναφώς, υποστηρίζει ότι ο αποκλεισμός της, για τους αναγραφόμενους στην προσβαλλόμενη απόφαση, λόγους, που υιοθέτησε την κρίση της επιτροπής διαγωνισμού, ανέλεγκτα και άκριτα, με πλημμελείς αιτιολογίες, επί στοιχείων που δεν ασκούν ουσιώδη επιρροή στη διαμόρφωση της δοθείσας από αυτήν προσφοράς, με το αυτό ποσοστό έκπτωσης, όπως το κόστος προμήθειας των υλικών (που είναι ελάχιστο, μη υπολογίσιμο κόστος, λόγω της φύσεως του έργου που συνίσταται στο 95% σε εργασίες), χωρίς μάλιστα να λάβει υπόψιν το αντίστοιχο ίδιο ποσοστό έκπτωσης σε όμοιο έργο και χωρίς να λάβει υπόψιν όλα τα άλλα κρίσιμα στοιχεία τεχνικής και οικονομικής της ικανότητας και επάρκειας, αλλά και μεγάλης εμπειρίας, σε έργα της ίδιας της αναθέτουσας αρχής, ισχυρίζεται ότι αποτελεί, πέραν των όλων άλλων, και παραβίαση της αρχής της αναλογικότητας, καθώς επιλέγεται το επαχθέστερο μέσο, ήτοι ο αποκλεισμός της, χωρίς έστω να κληθεί εκ νέου, να παράσχει εγγράφως περαιτέρω διευκρινήσεις.

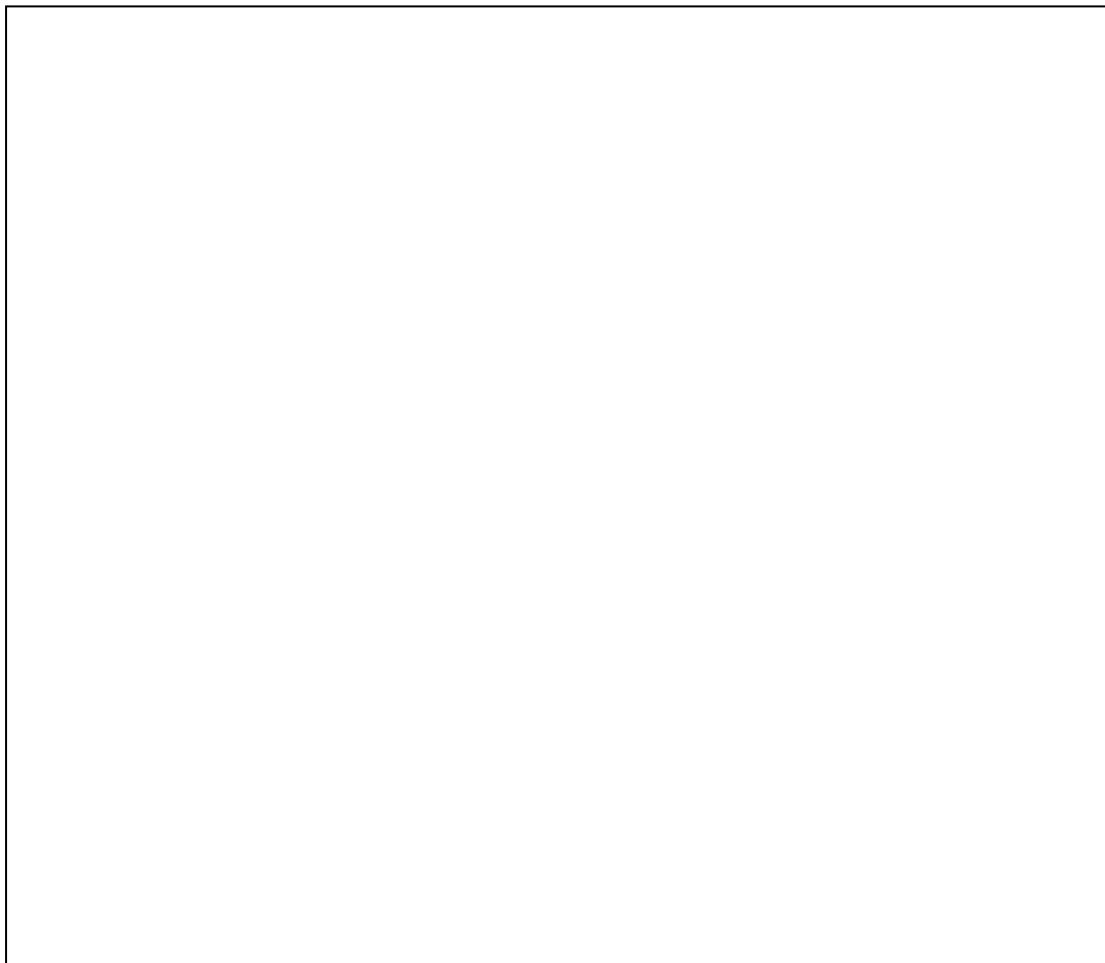
11. Επειδή, ο αναθέτων φορέας με τις απόψεις του υποστηρίζει ότι *«Θεωρούμε την υπό κρίση, με αριθμό κατάθεσης ΕΑΑΔΗΣΥ 822/09-06-2022 Προδικαστική Προσφυγή του οικονομικού φορέα '«...», ως νομικά και ουσιαστικά αβάσιμη και συνεπώς απορριπτέα, καθόσον: [Α] ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΗ ΚΑΙ ΝΟΜΙΚΗ ΑΒΑΣΙΜΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΥΠΟ ΚΡΙΣΗ ΜΕ ΑΡΙΘΜΟ ΚΑΤΑΘΕΣΗΣ ΕΑΑΔΗΣΥ 822/09-06-2022 ΠΡΟΔΙΚΑΣΤΙΚΗΣ ΠΡΟΣΦΥΓΗΣ Επί της ουσίας*

Αριθμός απόφασης : 1133/2022

της υπόθεσης, διευκρινίζονται και επισημαίνονται τα παρακάτω : 1. Ο οικονομικός φορέας «...» συμμετείχε σε ανοιχτή διαγωνιστική διαδικασία ανάθεσης Σύμβασης Δημόσιου Έργου, μέσω του συστήματος ΕΣΗΔΗΣ, την 7-2-2022, κατά την οποία ΔΕΝ ασκήθηκε καμία προδικαστική προσφυγή ή αντίρρηση στρεφόμενη κατά της υπ' αριθμ. «...» Διακήρυξης ανοιχτής διαδικασίας ανάθεσης του έργου, των Τευχών Δημοπράτησης και της Οριστικής Μελέτης του έργου. Ήταν σε γνώση του το άρθρο 313 του Ν. 4412/2016 περί ασυνήθιστα χαμηλών προσφορών και η παράγραφος 4.1.(η) της Διακήρυξης. 2. Σχετικά με τα σημεία 2.1 και 2.2 της παραγράφου Β.2 'επί της υπό κρίση περίπτωσης', της Προδικαστικής Προσφυγής διευκρινίζονται τα παρακάτω: Η Αναθέτουσα Αρχή ουδέποτε διατύπωσε γνώμη στις Αποφάσεις της για τα θέματα (α) Εκτέλεσης όμοιων έργων από τον προσφεύγοντα οικονομικό φορέα σε παλαιότερο χρόνο και (β) του ιδιόκτητου μηχανολογικού και μηχανοκίνητου εξοπλισμού. Επισημαίνεται, όμως, σεβόμενοι τις αρχές της αναλογικότητας, της διαφάνειας, της ίσης μεταχείρισης και του υγιούς ανταγωνισμού, ότι οι ως άνω παρεχόμενες πληροφορίες- εξηγήσεις, από μόνες τους δεν επαρκούν για την αιτιολόγηση της οικονομικής προσφοράς του προσφεύγοντος οικονομικού φορέα, αφού, σύμφωνα με το άρθρο 313 παρ. 2 του Ν. 4412/2016, και όπως αναφέρεται στο υπ' αριθμ. 1771/01-03-2022 έγγραφο της «...» προς τον οικονομικό φορέα «...», οι εξηγήσεις θα πρέπει να αφορούν, μεταξύ άλλων, 'στα οικονομικά χαρακτηριστικά της μεθόδου κατασκευής, της διαδικασίας παρασκευής ή των παρεχόμενων υπηρεσιών' καθώς και τις 'εξαιρετικά ευνοϊκές συνθήκες που διαθέτει ο προσφέρων, για την προμήθεια των προϊόντων...'. Αναφέρεται χαρακτηριστικά ότι, στα σχετικά Άρθρα Τιμολογίου Μελέτης, όπου το κόστος του μηχανικού εξοπλισμού είναι μεγαλύτερο από το κόστος των υλικών, σύμφωνα με την προδικαστική προσφυγή του οικονομικού φορέα, η ανάλυση που δόθηκε εγγράφως μέσω του ΕΣΗΔΗΣ, ήταν ανά κυβικό μέτρο (m^3) και όχι ανά τεμάχιο (τεμ) που προέβλεπε η Σύμβαση π.χ. για έως $4.5 m^3 / 9 m^3 / 12 m^3 / 5 m^3$, για τα Άρθρα Τιμολογίου 1 έως και 9, τα οποία αντιστοιχούν σε ποσοστό περίπου 50% της υπό ανάθεση Σύμβασης, ενώ δεν δόθηκε κανένα στοιχείο (π.χ. τιμολόγιο αγοράς ή τιμοκατάλογος υλικών) για το πραγματικό κόστος των αδρανών υλικών, όπως προβλέπονται στις Τεχνικές Προδιαγραφές της Σύμβασης έργου, το οποίο αναφέρεται αόριστα μόνο στην υπό κρίση Προδικαστική

Αριθμός απόφασης : 1133/2022

Προσφυγή και όχι στην αιτιολόγηση που είχε υποβληθεί ως 2,5 ευρώ ανά τεμάχιο, χωρίς να προσμετρώνται στον υπολογισμό τα απαιτούμενα κυβικά μέτρα (έως 15 m³) που απαιτούνται, σύμφωνα με τους όρους της Σύμβασης και τις Τεχνικές Προδιαγραφές για την έντεχνη υλοποίηση της εργασίας, το οποίο, με βάση τη γνώση και την εμπειρία της Επιχείρησης αλλά και το γενικότερο οικονομικό δυσμενές περιβάλλον που έχει διαμορφωθεί τα τελευταία δύο (2) έτη, αμφισβητείται ως ποσό από την Αναθέτουσα Αρχή, αφού δεν αιτιολογείται από τον οικονομικό φορέα με αποδεικτικά στοιχεία. 3. Σχετικά με το σημείο 2.3 της παραγράφου Β.2 'επί της υπό κρίση περίπτωσης', της Προδικαστικής Προσφυγής διευκρινίζονται τα παρακάτω: Ο προσφεύγων οικονομικός φορέας υπέβαλε την 18-3-2022 στον ηλεκτρονικό τόπο του διαγωνισμού πίνακα αιτιολόγησης της προτεινόμενης οικονομικής προσφοράς του, απόσπασμα του οποίου, για την ομάδα 1. 'ΕΠΕΜΒΑΣΕΙΣ ΔΙΚΤΥΩΝ', η οποία αφορά σε οικονομικό αντικείμενο περίπου 50% του προϋπολογισμού μελέτης της υπό ανάθεσης Σύμβασης, παρατίθεται παρακάτω.

Αριθμός απόφασης : 1133/2022

Από τον πίνακα και πιο συγκεκριμένα από τον αναλυτικό υπολογισμό του κόστους είναι σαφές ότι ο προσφεύγων οικονομικός φορέας υπολόγισε το κόστος των εργασιών για τα άρθρα 1.0, 2.0, 3.0, 4.0, 5.0, 6.0, 7.0, 8.0 και 9.0 του Αναλυτικού Τιμολογίου, ανά κυβικό μέτρο και όχι ανά τεμάχιο, ως όφειλε και λανθασμένα αναφέρει στην παράγραφο Β.2-2.3 της υπό κρίση Προδικαστικής Προσφυγής. Χαρακτηριστικά αναφέρεται στον Πίνακα Αιτιολόγησης ότι για το Άρθρο Τιμολογίου 4.0, το οποίο αφορά σε επέμβαση στο δίκτυο ύδρευσης (χωρίς τις υδραυλικές εργασίες, συνολικού όγκου εκσκαφής από 12,00 m³ έως 15,00 m³, με τιμή μονάδος μελέτης 488€ ανά τεμάχιο, ο Οικονομικός Φορέας «...» υπολόγισε την τιμή ΑΝΑ ΚΥΒΙΚΟ ΜΕΤΡΟ (m³) ως εξής: (α) Αρχικά εκτιμά ότι με εργατικό προσωπικό 3 άτομα και με μηχανικό εξοπλισμό 2 εκσκαφείς και 4 φορτηγά, μπορεί να υλοποιήσει έως 50 m³ ανά ημέρα και υπολογίζει ένα συνολικό κόστος για όλα τα κυβικά μέτρα. (β) Εκτιμά ότι τα 3 άτομα εργατικό προσωπικό έχουν συνολικό κόστος για τα 50 m³ 123€, το οποίο ανάγεται για 1 m³ σε 2,46€/ m³ (γ) Εκτιμά επίσης ότι με τον εξοπλισμό που αναφέρει, έχει συνολικό κόστος για τα 50 m³ 620,00€ + 620,00€ + (4*500,00€) = 3.240 m³, το οποίο ανάγεται σε 64,8€/ m³. Επί του ανωτέρω υπολογισμού του οικονομικού φορέα σημειώνονται τα παρακάτω: - Το έργο υλοποιείται με εντολές της Υπηρεσίας, σε διαφορετικά σημεία του Δήμου Βόλου ανά ημέρα, ανάλογα με τον αριθμό εμφάνισης βλαβών στο δίκτυο, το οποίο σημαίνει ότι υπάρχει πρόσθετο κόστος μεταφοράς εξοπλισμού, το οποίο θα μπορούσε να ανάγεται στο συνολικό κόστος απασχόλησης εξοπλισμού και είναι πολύ δύσκολο να επιτευχθεί ο στόχος των 50 m³ ανά ημέρα. –Σύμφωνα με τους όρους της Σύμβασης, η περίσσεια προϊόντων εκσκαφής θα πρέπει να μεταφέρεται είτε σε μονάδα υποδοχής Αποβλήτων Εκσκαφών (ΑΕΚΚ) είτε σε άλλο νόμιμο χώρο, ο οποίος λαμβάνεται σε μέση απόσταση 15 χιλιομέτρων από την περιοχή εκτέλεσης του έργου. Διευκρινίζεται επίσης ότι τα ίδια προϊόντα εκσκαφής ΔΕΝ είναι κατάλληλα για επίχωση και πρέπει να απομακρυνθούν. –Σύμφωνα με τους όρους της Σύμβασης, αλλά και τον ισχύοντα Κανονισμό του «...» για εργασίες επί οδών και οδοστρωμάτων, πρέπει τα ορύγματα να επιχώνονται με θραυστό αμμοχάλικο λατομείου και οι σωληνώσεις με άμμο λατομείου. Η επίσημη τιμή των αντίστοιχων Άρθρων Τιμολογίων Μελέτης του Υπουργείου Υποδομών για τα υλικά αυτά (Πρακτικό Επιτροπής Διαπίστωσης Τιμών Δημοσίων Έργων Γ'

Αριθμός απόφασης : 1133/2022

τρίμηνο 2012-τελευταίο) είναι 25,23€/ m³ για την άμμο λατομείου (άρθρο ΥΔΡΤ 625) και 18,27€/ m³ για το θραυστό αμμοχάλικο λατομείου (ΥΔΡ 622). Απαιτείται για ένα όρυγμα όγκου 9 έως 12 m³ αντίστοιχη ποσότητα, η οποία ΔΕΝ προσμετράται στην αιτιολόγηση του οικονομικού φορέα. –Σύμφωνα με το συμβατικό Τεύχος Τιμολόγιο Μελέτης, ‘στην τιμή περιλαμβάνονται η δαπάνη προμήθειας και μεταφοράς της άμμου λατομείου και θραυστού υλικού λατομείου της Π.Τ.Π. 0-150, και όλων των απαραίτητων υλικών για την επαναφορά στην προτέρα κατάσταση των ασφαλικών οδοστρωμάτων, σκυροδεμάτων, πλακόστρωτων, κυβολιθόστρωτων, παραδοσιακών καλντεριμιών, τσιμεντοστρωμένων οδοστρωμάτων, πεζοδρομίων και κρασπεδόρειθων.’ Ο οικονομικός φορέας στην αιτιολόγηση ΔΕΝ προσμέτρησε το κόστος αποκατάστασης του οδοστρώματος ή του πεζοδρομίου μετά την επέμβαση. –Στα 14€ της εργατικής δαπάνης ανά τεχνίτη/εργάτη περιλαμβάνεται και η ασφαλιστική κάλυψη ΕΦΚΑ, η οποία είναι προσαυξήσεις +13,58% και +65,891% στο καθαρό ημερομίσθιο. Επίσης οι Συμβάσεις Δημοσίων Έργων υπόκεινται στις νόμιμες κρατήσεις (άρθρο 8 Διακήρυξης). Ως εκ τούτου, η αιτιολόγηση κόστος του οικονομικού φορέα ΔΕΝ είναι επαρκής, αφού, ΔΕΝ υπολογίζεται η ανάλυση κόστους ανά τεμάχιο, καθώς επίσης και ΔΕΝ υπολογίζεται ο απαιτούμενος όγκος αδρανών υλικών κάθε επέμβασης, η οποία έχει συγκεκριμένο εύρος όγκου εκσκαφής πέραν του ενός κυβικού μέτρου και αποτελεί σημαντική δαπάνη. Στον υποβληθέντα πίνακα ανάλυσης κόστους απουσιάζει (από όλα τα άρθρα) το κόστος υλικών επανεπίχωσης, υλικών επίχωσης με θραυστό υλικό (αμμοχάλικο) και εγκιβωτισμού με άμμο, υλικών και εργασίας αποκατάστασης των ορυγμάτων καθώς επίσης και ΔΕΝ υποβλήθηκε από τον οικονομικό φορέα κανένα αποδεικτικό στοιχείο (τιμολόγιο ή τιμοκατάλογος προμηθευτή) για το κόστος αυτών. Επομένως, κατά την αιτιολόγηση της προσφοράς (ανάλυση κόστους), δεν λήφθηκαν υπόψη από τον προσφεύγοντα οικονομικό φορέα τεχνικές προδιαγραφές και απαιτήσεις της σύμβασης (Τιμολόγιο- προδιαγραφές). 4. Σχετικά με τα σημεία 4.1, 4.2 της παραγράφου Β.2 ‘επί της υπό κρίση περίπτωσης’, της υπό κρίση Προδικαστικής Προσφυγής διευκρινίζονται τα παρακάτω: Από τον πίνακα αιτιολόγησης που υπέβαλε ο προσφεύγων οικονομικός φορέας, προκύπτει ότι: (α) για το σημείο 4.1 της προσφυγής, απουσιάζει το κόστος του προβλεπόμενου από το Αναλυτικό Τιμολόγιο υλικού

Αριθμός απόφασης : 1133/2022

για το άρθρο 12.2, αλλά και για όλα τα σχετικά άρθρα όπου περιλαμβάνονται αδρανή υλικά, όπως τα 12.1, 12.3 και 12.4. (β) για το σημείο 4.2 της προσφυγής, δεν αιτιολογείται η μείωση του κόστους, από τον προσφεύγοντα, για τα άρθρα 10.4-35.2-35.3-35.4-36.0-44.0-45.1-45.2-46.0-47.0-48.0-49.0-50.0-52.0-53.0-51.1-51.2-55.0-56.1-56.2-57.0-58.0-59.0-60.0-61.0-62.0-63.0-64.0-65.0-66.0-67.0-68.0-69.-70.0-71.0-72.0-73.0 και 74.0 και (γ) στο άρθρο 29.0 δεν έχει υπολογισθεί το κόστος του απαιτούμενου αλλά και προβλεπόμενου από το Αναλυτικό Τιμολόγιο, μηχανολογικού εξοπλισμού. Ανεξάρτητα του ποσοστού συμμετοχής του κάθε άρθρου στη συνολική δαπάνη, η αιτιολόγηση είναι ελλιπής και αυτές οι ελλείψεις επιβάλλεται να καταχωρηθούν στο Πρακτικό της Επιτροπής Διαγωνισμού, ως μη επαρκής αιτιολόγηση οικονομικής προσφοράς, προκειμένου να Αποφασίσει σχετικά η Προϊστάμενη Αρχή του έργου, δηλαδή το Διοικητικό Συμβούλιο της «...». Επομένως, κατά την αιτιολόγηση της προσφοράς (ανάλυση κόστους), δεν λήφθηκαν υπόψη από τον προσφεύγοντα οικονομικό φορέα, τεχνικές προδιαγραφές και απαιτήσεις της υπό ανάθεση σύμβασης (Τιμολόγιο Μελέτης-προδιαγραφές). 5. Επί της παραγράφου Β.1 'Νομικό πλαίσιο- Νομολογία', του σημείου (1) της παραγράφου Β.2 'επί της υπό κρίση περίπτωσης' και επί της παραγράφου Γ.1 'Συμπεράσματα', της υπό κρίση Προδικαστικής Προσφυγής διευκρινίζονται τα παρακάτω: Στο άρθρο 313 του Ν. 4412/2016, περί ασυνήθιστων χαμηλών προσφορών και στο άρθρο 4.1.η της υπ' αριθμ. «...» Διακήρυξης («...», ΑΔΑ «...»), περιγράφεται πότε μια οικονομική προσφορά τεκμαίρεται ως ασυνήθιστα χαμηλή προσφορά και η διαδικασία, που ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΑ οφείλουν όλοι οι εμπλεκόμενοι με τον διαγωνισμό φορείς και αρχές, να τηρήσουν από την στιγμή που τεκμαίρεται μια προσφορά ως ασυνήθιστα χαμηλή, έως την λήψη σχετικής Απόφασης από την Αναθέτουσα Αρχή. Αρμοδιότητα, υποχρέωση και ευθύνη όλων των εμπλεκόμενων φορέων και αρχών σε έναν διαγωνισμό είναι η αυστηρή τήρηση της ισχύουσας νομοθεσίας περί Δημοσίων Έργων. Η «...», ως Αναθέτουσα Αρχή, καθ' όλη την διαδικασία, από την έγκριση της Μελέτης του έργου «...» μέχρι και την κοινοποίηση της υπ' αριθμ. 141/2022 Απόφασης, τήρησε, ως όφειλε, σε όλα τα στάδια του Διαγωνισμού την ισχύουσα νομοθεσία περί Δημοσίων Έργων και τους όρους της Αναλυτικής Διακήρυξης, προκειμένου να διασφαλιστεί η αποτελεσματικότητα της διαδικασίας σύναψης της σύμβασης χωρίς αρνητικές

Αριθμός απόφασης : 1133/2022

συνέπειες για την υλοποίηση του εν λόγω έργου, τηρώντας πάντοτε την αρχή της διαφάνειας, της αναλογικότητας, της προστασίας του ανταγωνισμού και της ισότητας έναντι των διαγωνιζομένων χωρίς διακρίσεις. 6. Σχετικά με τα σημεία Γ.2. και Γ.3. της παραγράφου Γ. 'Συμπεράσματα', της υπό κρίση Προδικαστικής Προσφυγής διευκρινίζονται τα παρακάτω: -παράγραφος 1: Όταν οι προσφορές φαίνονται ασυνήθιστα χαμηλές σε σχέση με τα έργα, τα αγαθά ή τις υπηρεσίες, οι αναθέτοντες φορείς απαιτούν από τους οικονομικούς φορείς να εξηγήσουν, εντός αποκλειστικής προθεσμίας είκοσι (20) εργάσιμων ημερών από την κοινοποίηση της σχετικής πρόσκλησης του αναθέτοντος φορέα, την τιμή ή το κόστος που προτείνουν στην προσφορά. Αν ο οικονομικός φορέας δεν ανταποκριθεί στη σχετική πρόσκληση του αναθέτοντα φορέα εντός της άνω προθεσμίας και δεν υποβάλλει εξηγήσεις, η προσφορά του απορρίπτεται ως μη κανονική και καταπίπτει υπέρ του αναθέτοντα φορέα η εγγυητική επιστολή συμμετοχής.' –παράγραφος 2: Οι εξηγήσεις που αναφέρονται στην παρ. 1 μπορεί να αφορούν ιδίως: α) τα οικονομικά χαρακτηριστικά της μεθόδου κατασκευής, της διαδικασίας παρασκευής ή των παρεχόμενων υπηρεσιών β) τις επιλεγείσες τεχνικές λύσεις ή τις εξαιρετικά ευνοϊκές συνθήκες που διαθέτει ο προσφέρων, για την προμήθεια των προϊόντων ή την παροχή των υπηρεσιών ή για την εκτέλεση του έργου, γ) την πρωτοτυπία του έργου, των προϊόντων ή των υπηρεσιών που προτείνονται από τον προσφέροντα, δ) τη συμμόρφωση προς τις υποχρεώσεις της παρ. 2 του άρθρου 253 περί αρχών που διέπουν τις διαδικασίες ανάθεσης σύναψης συμβάσεων, ε) τη συμμόρφωση προς τις υποχρεώσεις του άρθρου 366 περί υπεργολαβίας, στ) το ενδεχόμενο χορήγησης κρατικής ενίσχυσης στον προσφέροντα.' –Παράγραφος 3: Ο αναθέτων φορέας αξιολογεί τις παρεχόμενες πληροφορίες σε συνεννόηση με τον προσφέροντα. Μπορεί να απορρίψει την προσφορά μόνο εάν τα παρεχόμενα στοιχεία δεν εξηγούν κατά τρόπο ικανοποιητικό το χαμηλό επίπεδο της τιμής ή του κόστους που προτείνεται, λαμβανομένων υπόψη των στοιχείων που αναφέρονται στην παρ. 2. Οι αναθέτοντες φορείς απορρίπτουν την προσφορά, εάν διαπιστώσουν ότι η προσφορά είναι ασυνήθιστα χαμηλή, διότι δεν συμμορφώνεται με τις ισχύουσες υποχρεώσεις της παρ. 2 του άρθρου 253 περί αρχών που διέπουν τις διαδικασίες ανάθεσης σύναψης συμβάσεων. –Παράγραφος 6α: 6α. Στις συμβάσεις έργων, μελετών, παροχής τεχνικών και λοιπών συναφών

Αριθμός απόφασης : 1133/2022

επιστημονικών υπηρεσιών, ως ασυνήθιστα χαμηλές προσφορές τεκμαίρονται προσφορές που υποβάλλονται σε διαγωνισμό και εμφανίζουν απόκλιση μεγαλύτερη των δέκα (10) ποσοστιαίων μονάδων από τον μέσο όρο του συνόλου των εκπτώσεων των παραδεκτών προσφορών που υποβλήθηκαν. Ο αναθέτων φορέας δύναται να κρίνει ότι ως ασυνήθιστα χαμηλές προσφορές τεκμαίρονται και προσφορές με μικρότερη ή καθόλου απόκλιση από το ως άνω όριο. Οι παρεχόμενες εξηγήσεις του οικονομικού φορέα, ιδίως ως προς τον προσδιορισμό οικονομικών μεγεθών, με τις οποίες ο προσφέρων διαμόρφωσε την προσφορά του, αποτελούν δεσμευτικές συμφωνίες και τμήμα της σύμβασης ανάθεσης που δεν μπορούν να μεταβληθούν καθ' όλη την διάρκεια εκτέλεσης της σύμβασης.' Σύμφωνα με το άρθρο 26 παρ. 3α του Ν. 4412/2016 "3. Μη κανονικές προσφορές θεωρούνται συγκεκριμένα: α) όσες δεν πληρούν τις προϋποθέσεις των εγγράφων της σύμβασης". Έγγραφα της σύμβασης σύμφωνα με το άρθρο 53 παρ. 2 περ. κδ. αα) αποτελούν "αα) τον προϋπολογισμό δημοπράτησης, το τιμολόγιο δημοπράτησης, την ειδική συγγραφή υποχρεώσεων, την τεχνική περιγραφή, την τεχνική μελέτη ή/και τη διαμόρφωση αυτών μετά την κατακύρωση της σύμβασης, σύμφωνα με την προσφορά του αναδόχου". Από τα παραπάνω τεκμαίρεται ότι: α) Δεν προβλέπεται από τη νομοθεσία η παροχή πρόσθετων εγγράφων στοιχείων για την αιτιολόγηση της προτεινόμενης οικονομικής προσφοράς ενός οικονομικού φορέα. Στο στάδιο αξιολόγησης των παρεχόμενων πληροφοριών αιτιολόγησης της οικονομικής προσφοράς υπήρξε συνεννόηση με τον οικονομικό φορέα, αλλά ΕΠΙΒΕΒΑΙΩΘΗΚΕ η μη επαρκής αιτιολόγηση αυτής. β) Οι εξηγήσεις πρέπει να λαμβάνουν υπόψη, το περιεχόμενο των εγγράφων της σύμβασης (άρθρο 53 Ν4412/2016 πχ Τιμολόγιο και τεχνικές προδιαγραφές). Οποιαδήποτε παρέκκλιση από το περιεχόμενο των εγγράφων της σύμβασης θέτει την υποβληθείσα αιτιολόγηση ως μη ικανοποιητική. γ) Η αιτιολόγηση της προτεινόμενης οικονομικής προσφοράς πρέπει να ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις της ισχύουσας νομοθεσίας, να είναι αναλυτική και τεκμηριωμένη και να εξηγεί κατά τρόπο ικανοποιητικό το χαμηλό επίπεδο της τιμής ή του κόστους που προτείνεται. III. ΣΚΕΠΤΙΚΟ Με βάση τα προεκτεθέντα κι επειδή: - Ο οικονομικός φορέας «...» συμμετείχε σε ανοιχτή διαγωνιστική διαδικασία ανάθεσης Σύμβασης Δημόσιου Έργου, μέσω του συστήματος ΕΣΗΔΗΣ, την 7-2-2022, κατά την οποία ΔΕΝ ασκήθηκε καμιά προδικαστική προσφυγή ή

Αριθμός απόφασης : 1133/2022

αντίρρηση στρεφόμενη κατά της υπ' αριθμ. «...» Διακήρυξης ανοιχτής διαδικασίας ανάθεσης έργου, των Τευχών Δημοπράτησης και της Οριστικής Μελέτης του έργου. Ήταν σε γνώση του το άρθρο 313 του Ν. 4412/2016 περί ασυνήθιστα χαμηλών προσφορών και η παράγραφος 4.1.(η) της Διακήρυξης. – Η Αναθέτουσα Αρχή, καθ' όλη τη διαδικασία τήρησε αυστηρά την ισχύουσα νομοθεσία περί δημοσίων έργων. – Η Αναθέτουσα Αρχή τήρησε και τηρεί τις αρχές της ίσης μεταχείρισης, της διαφάνειας, της αναλογικότητας, της προστασίας του δημοσίου συμφέροντος και του ανταγωνισμού. – Η αναθέτουσα αρχή αξιολόγησε τις παρεχόμενες εξηγήσεις μετά από δέουσα ενημέρωση. – Η αναθέτουσα αρχή σε εφαρμογή της παραγράφου 3 του άρθρου 313 του Ν. 4412/2016, σύμφωνα με το οποίο 'ο αναθέτων φορέας αξιολογεί τις παρεχόμενες πληροφορίες σε συνεννόηση με τον προσφέροντα', με το υπ' αριθμ. 2714/01-04-2022 έγγραφο, το οποίο διαβιβάστηκε ηλεκτρονικά μέσω του ΕΣΗΔΗΣ, κάλεσε τον οικονομικό φορέα «...», ως νόμιμα εκπροσωπείται, να προσέλθει τη Δευτέρα 04/04/2022 και ώρα 10.00 στην Επιτροπή Διαγωνισμού για παροχή διευκρινίσεων επί της έγγραφης κατάθεσης του Διαγωνιζομένου. – η Αναθέτουσα Αρχή, κατά την από 04-04-2022 συνάντηση της Επιτροπής Διαγωνισμού με τον νόμιμο εκπρόσωπο του προσφεύγοντος οικονομικού φορέα, τέθηκε καλοπροαίρετα στη διάθεση αυτού, σεβόμενοι την αρχή της ίσης μεταχείρισης, της διαφάνειας, και της προστασίας του ανταγωνισμού, και αναλύθηκαν στον οικονομικό φορέα οι λόγοι για τους οποίους τα παρεχόμενα στοιχεία δεν εξηγούν με ικανοποιητικό τρόπο το χαμηλό επίπεδο του κόστους που προτείνει. – Οι διευκρινίσεις που δόθηκαν είτε προφορικά από τη νόμιμη εκπρόσωπο του προσφεύγοντος οικονομικού φορέα κατά την από 04-04-2022 συνάντηση είτε αναγράφονται στην υπό κρίση προδικαστική προσφυγή δεν αιτιολογούν την ανάλυση του κόστους ανά άρθρο του πίνακα αιτιολόγησης που είχε κατατεθεί μέσω του ΕΣΗΔΗΣ, ενώ η τεχνική εμπειρία του ως οικονομικός φορέας ΔΕΝ αποτελεί τεκμήριο αιτιολόγησης. – Η αιτιολόγηση της προσφοράς που κατέθεσε ο προσφεύγων οικονομικός φορέας ΔΕΝ εξηγεί ικανοποιητικά το χαμηλό επίπεδο του κόστους και ΔΕΝ αναφέρονταν σε προμήθειες βασικών αδρανών υλικών. – Το με ημερομηνία 04-04-2022 Πρακτικό της Επιτροπής Διαγωνισμού αναφέρει ευκρινώς, αναλυτικά και τεκμηριωμένα τους λόγους αποκλεισμού του προσφεύγοντος οικονομικού φορέα. – Η Αναθέτουσα Αρχή

Αριθμός απόφασης : 1133/2022

σωστά αποφάνθηκε με την υπ' αριθμ. 141/2022 Απόφαση του Δ.Σ. της «...» – Στην υπό κρίση Προδικαστική Προσφυγή ΔΕΝ αιτιολογείται ασυνήθιστα χαμηλή προσφορά, σύμφωνα με τους όρους της Σύμβασης. – ΔΕΝ λήφθηκαν υπόψη από τον Οικονομικό Φορέα κατά την αιτιολόγηση της χαμηλής προσφοράς τα έγγραφα της Σύμβασης (Τιμολόγιο Μελέτης- Τεχνικές Προδιαγραφές), όπως αυτά ορίζονται στο Ν4412/2016.....».

12. Επειδή, η διακήρυξη του διαγωνισμού αποτελεί το κανονιστικό πλαίσιο του διαγωνισμού (Ε.Α. ΣτΕ 352/2016) και ως κανονιστική πράξη, δεσμεύει με τους όρους της, τόσο τους τρίτους προς τους οποίους απευθύνεται, όσο και το ίδιο το νομικό πρόσωπο που προκηρύσσει τον σχετικό διαγωνισμό, το οποίο υποχρεούται εφεξής και μέχρι τέλους της διαδικασίας του διαγωνισμού να εφαρμόζει τα όσα ορίζονται σε αυτή (βλ. ενδεικτικά Πράξεις VI Τμήματος ΕλΣυν 181/2006, 31/2003, 105/2003, 294/2010, 224, 78/2007, 19/2005 κ.ά.). Ταυτόχρονα, επιβάλλεται να προσδιορίζονται επακριβώς σε αυτήν τα προς συμμετοχή στον διαγωνισμό απαιτούμενα προσόντα και τα υποβλητέα, κατά την κατάθεση της προσφοράς δικαιολογητικά και λοιπά στοιχεία. Άλλωστε, η αρχή της δεσμευτικότητας της διακήρυξης κατοχυρώνεται και στο ενωσιακό δίκαιο, αφού κάθε απόκλιση από τους όρους αυτής αποτελεί παραβίαση της αρχής της ισότητας των διαγωνιζομένων (βλ. Πράξη VI Τμήματος ΕλΣυν 70/2006). Σκοπός της ενιαίας εφαρμογής των όρων της διακήρυξης και της τήρησης των αρχών της ίσης μεταχείρισης και της διαφάνειας, είναι η διαμόρφωση ενός ασφαλούς δικαιικού πλαισίου, εντός του οποίου θα διεξαχθεί ο διαγωνισμός και η αποφυγή αδικαιολόγητων αιφνιδιασμών των εν δυνάμει υποψηφίων, οι οποίοι σε κάθε στάδιο της διαγωνιστικής διαδικασίας θα εκκινούν από μία κοινή αφετηρία, θα γνωρίζουν εκ των προτέρων ασφαλώς και με ακρίβεια τις προβλεπόμενες διαδικασίες και θα έχουν ίσες ευκαιρίες συμμετοχής, σύμφωνα με την αρχή της αναλογικότητας. Όπως δε παγίως έχει κριθεί, η αρχή της ίσης μεταχείρισης και η υποχρέωση διαφάνειας απαγορεύουν στην αναθέτουσα αρχή να απορρίψει προσφορά στηριζόμενη σε λόγους οι οποίοι δεν προβλέπονται στην οικεία προκήρυξη (βλ., C-278/14, SC Enterprise Focused Solutions SRL ECLI:EU:C:2015:228, σκ. 28, και απόφαση Medipac—Καζαντζίδης, C-6/05, EU:C:2007:337, σκέψη 54).

Αριθμός απόφασης : 1133/2022

13. Επειδή, επί του μόνου λόγου της υπό κρίση προδικαστικής προσφυγής, σύμφωνα με το άρ. 4.1 «Ηλεκτρονική Αποσφράγιση/ Αξιολόγηση/ Έγκριση πρακτικού», σημ. η' της Διακήρυξης «...Ως ασυνήθιστα χαμηλές προσφορές, τεκμαίρονται οικονομικές προσφορές που εμφανίζουν απόκλιση μεγαλύτερη των δέκα (10) ποσοστιαίων μονάδων από τον μέσο όρο του συνόλου των εκπτώσεων των παραδεκτών προσφορών που υποβλήθηκαν. Η αναθέτουσα αρχή δύναται να κρίνει ότι συνιστούν ασυνήθιστα χαμηλές προσφορές και προσφορές με μικρότερη ή καθόλου απόκλιση από το ως άνω όριο. Στις παραπάνω περιπτώσεις, η αναθέτουσα αρχή απαιτεί από τους οικονομικούς φορείς να εξηγήσουν την τιμή ή το κόστος που προτείνουν στην προσφορά τους, εντός αποκλειστικής προθεσμίας είκοσι (20) ημερών από την κοινοποίηση της σχετικής πρόσκλησης, η οποία αποστέλλεται μέσω της λειτουργίας «Επικοινωνία» του υποσυστήματος. Αν οικονομικός φορέας δεν ανταποκριθεί στη σχετική πρόσκληση της αναθέτουσας αρχής εντός της άνω προθεσμίας και δεν υποβάλλει εξηγήσεις, η προσφορά του απορρίπτεται ως μη κανονική και καταπίπτει υπέρ της αναθέτουσας αρχής η εγγυητική επιστολή συμμετοχής. Αν οι εξηγήσεις δεν γίνουν αποδεκτές, η προσφορά απορρίπτεται, ωστόσο δεν καταπίπτει η εγγυητική επιστολή συμμετοχής. Οι παρεχόμενες εξηγήσεις του οικονομικού φορέα, οι οποίες υποβάλλονται, ομοίως, μέσω της λειτουργίας «Επικοινωνία», ιδίως ως προς τον προσδιορισμό οικονομικών μεγεθών, με τις οποίες ο προσφέρων διαμόρφωσε την προσφορά του, αποτελούν δεσμευτικές συμφωνίες και τμήμα της σύμβασης ανάθεσης που δεν μπορούν να μεταβληθούν καθ' όλη τη διάρκεια εκτέλεσης της σύμβασης. Κατά τα λοιπά εφαρμόζονται τα αναλυτικά αναφερόμενα στα άρθρα 88 και 89 του ν. 4412/2016». Συναφώς, στο άρ. 313 του Ν. 4412/2016 «Ασυνήθιστα χαμηλές προσφορές - Εξουσιοδοτική διάταξη (άρθρο 84 της Οδηγίας 2014/25/ΕΕ)» ορίζεται ότι «1. Όταν οι προσφορές φαίνονται ασυνήθιστα χαμηλές σε σχέση με τα έργα, τα αγαθά ή τις υπηρεσίες, οι αναθέτοντες φορείς απαιτούν από τους οικονομικούς φορείς να εξηγήσουν, εντός αποκλειστικής προθεσμίας είκοσι (20) εργάσιμων ημερών από την κοινοποίηση της σχετικής πρόσκλησης του αναθέτοντος φορέα, την τιμή ή το κόστος που προτείνουν στην προσφορά. Αν ο οικονομικός φορέας δεν ανταποκριθεί στη σχετική πρόσκληση του αναθέτοντα φορέα εντός της άνω προθεσμίας και δεν υποβάλλει εξηγήσεις, η

Αριθμός απόφασης : 1133/2022

προσφορά του απορρίπτεται ως μη κανονική και καταπίπτει υπέρ του αναθέτοντα φορέα η εγγυητική επιστολή συμμετοχής. 2. Οι εξηγήσεις που αναφέρονται στην παρ.1 μπορεί να αφορούν ιδίως: α) τα οικονομικά χαρακτηριστικά της μεθόδου κατασκευής, της διαδικασίας παρασκευής ή των παρεχόμενων υπηρεσιών, β) τις επιλεγείσες τεχνικές λύσεις ή τις εξαιρετικά ευνοϊκές συνθήκες που διαθέτει ο προσφέρων, για την προμήθεια των προϊόντων ή την παροχή των υπηρεσιών ή για την εκτέλεση του έργου, γ) την πρωτοτυπία του έργου, των προϊόντων ή των υπηρεσιών που προτείνονται από τον προσφέροντα, δ) τη συμμόρφωση προς τις υποχρεώσεις της παρ. 2 του άρθρου 253 περί αρχών που διέπουν τις διαδικασίες ανάθεσης σύναψης συμβάσεων, ε) τη συμμόρφωση προς τις υποχρεώσεις του άρθρου 336 περί υπεργολαβίας, στ) το ενδεχόμενο χορήγησης κρατικής ενίσχυσης στον προσφέροντα. 3. Ο αναθέτων φορέας αξιολογεί τις παρεχόμενες πληροφορίες σε συνεννόηση με τον προσφέροντα. Μπορεί να απορρίψει την προσφορά μόνο εάν τα παρεχόμενα στοιχεία δεν εξηγούν κατά τρόπο ικανοποιητικό το χαμηλό επίπεδο της τιμής ή του κόστους που προτείνεται, λαμβανομένων υπόψη των στοιχείων που αναφέρονται στην παρ. 2. Οι αναθέτοντες φορείς απορρίπτουν την προσφορά, εάν διαπιστώσουν ότι η προσφορά είναι ασυνήθιστα χαμηλή, διότι δεν συμμορφώνεται με τις ισχύουσες υποχρεώσεις της παρ. 2 του άρθρου 253 περί αρχών που διέπουν τις διαδικασίες ανάθεσης σύναψης συμβάσεων. ...». Ο αναθέτων φορέας με την υπ' αρ. 51/24.02.2022 απόφασή του αποφάσισε ομόφωνα να «...2. Εγκρίνει το Πρακτικό της Επιτροπής Διαγωνισμού, σύμφωνα με το οποίο η προσφορά του οικονομικού φορέα «...» εμπίπτει στις διατάξεις του άρθρου 313, παρ. 6 περ. α του Ν.4412/2016 περί ασυνήθιστων χαμηλών προσφορών. 3. Εγκρίνει την κοινοποίηση πρόσκλησης προς τον οικονομικό φορέα «...» να εξηγήσει, εντός αποκλειστικής προθεσμίας είκοσι (20) εργάσιμων ημερών, τα οικονομικά μεγέθη με τα οποία διαμορφώθηκε η προσφορά του κατά το άρθρο 313, παρ. 1 του Ν. 4412/2016 περί ασυνήθιστων χαμηλών προσφορών....». Την δεν ως άνω απόφαση κοινοποίησε μέσω της λειτουργικότητας «Επικοινωνία» του ΕΣΗΔΗΣ την 01.03.2022 προς την προσφεύγουσα μαζί με το υπ' αρ. πρωτ. 1771/01.03.2022 έγγραφό του με θέμα «Πρόσκληση για παροχή εξηγήσεων ασυνήθιστα χαμηλής προσφοράς» όπου ανέφερε «Έχοντας υπόψη: α) την υπ' αριθμ. 51/2022 απόφαση του Δ.Σ. της «...» (ΑΔΑ: «...»), την οποία και

Αριθμός απόφασης : 1133/2022

σας κοινοποιούμε β) το άρθρο 313 του Ν. 4412/2016 “Ασυνήθιστα χαμηλές προσφορές”, όπως ισχύει σήμερα καλείστε εντός αποκλειστικής προθεσμίας είκοσι (20) εργάσιμων ημερών από την κοινοποίηση της παρούσας, ήτοι μέχρι την Δευτέρα 21-03-2022 να υποβάλλετε εγγράφως εξηγήσεις στην Επιτροπή Διαγωνισμού, σύμφωνα με το άρθρο 313, παρ. 2 του Ν.4412/2016, που αφορούν ιδίως: α) τα οικονομικά χαρακτηριστικά της μεθόδου κατασκευής, της διαδικασίας παρασκευής ή των παρεχόμενων υπηρεσιών, β) τις επιλεγείσες τεχνικές λύσεις ή τις εξαιρετικά ευνοϊκές συνθήκες που διαθέτετε, για την προμήθεια των προϊόντων ή την παροχή των υπηρεσιών ή για την εκτέλεση του έργου, γ) την πρωτοτυπία του έργου, των προϊόντων ή των υπηρεσιών που προτείνετε, δ) τη συμμόρφωση προς τις υποχρεώσεις της παρ. 2 του άρθρου 253 του Ν.4412/2016 περί αρχών που διέπουν τις διαδικασίες ανάθεσης σύναψης συμβάσεων, ε) τη συμμόρφωση προς τις υποχρεώσεις του άρθρου 336 του Ν.4412/2016 περί υπεργολαβίας, στ) το ενδεχόμενο χορήγησης κρατικής ενίσχυσης στον προσφέροντα. Διευκρινίζεται ότι σε περίπτωση μη ανταπόκρισης στην παρούσα πρόσκληση εντός της άνω προθεσμίας και μη υποβολής εξηγήσεων, η προσφορά απορρίπτεται ως μη κανονική και καταπίπτει υπέρ του αναθέτοντα φορέα η εγγυητική επιστολή συμμετοχής, σύμφωνα με την παρ. 1, του άρθρου 313 του Ν.4412/2016.». Εν συνεχεία, στις 18.03.2022 η προσφεύγουσα, ομοίως μέσω της λειτουργικότητας «Επικοινωνία» του ΕΣΗΔΗΣ στις 18.03.2022 υπέβαλε το με ίδια ημερομηνία έγγραφό της με θέμα «Υποβολή στοιχείων Αιτιολογικής Ποσοστού Έκπτωσης Προσφοράς», συνοδευόμενο από τα σχετικά έγγραφα, ήτοι τα έγγραφα με τίτλους «ΟΡΓΑΝΟΓΡΑΜΜΑ No 66.pdf», «ΠΙΝΑΚΑΣ ΑΙΤΙΟΛΟΓΗΣΗΣ.pdf», «ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ_signed.pdf», «ΙΔΙΟΚΤΗΤΟΣ ΣΤΟΛΟΣ ΟΧΗΜΑΤΩΝ.pdf» και «Πίνακας Ημερομισθίων.pdf» σε δύο ηλεκτρονικά μηνύματα. Όπως έχει δεχθεί το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ), το οποίο κλήθηκε να ερμηνεύσει διατάξεις προϊσχυσασών οδηγιών (άρ. 30 παρ. 4 της Οδηγίας 93/37, 55 της Οδηγίας 2004/18) αντίστοιχες προς τις διατάξεις του άρθρου 69 της Οδηγίας 2014/24 και του άρθρου 88 του Ν. 4412/2016, όπως ίσχυαν, που αντιστοιχούν στο άρ. 313 του Ν. 4412/2016, οι διατάξεις αυτές έχουν «επιτακτικό χαρακτήρα», επιβάλλουν δε στις αναθέτουσες αρχές να εξακριβώνουν τη σύνθεση των προσφορών που είναι ασυνήθιστα χαμηλές και τις υποχρεώνουν να ζητούν

Αριθμός απόφασης : 1133/2022

από τους διαγωνιζομένους, οι οποίοι υποβάλλουν τέτοιες προσφορές, να προσκομίζουν τα αναγκαία δικαιολογητικά στοιχεία, για να αποδείξουν ότι οι προσφορές τους είναι σοβαρές. Στο πλαίσιο αυτό, απαιτείται να διασφαλίζεται πραγματικός «κατ' αντιπαράθεση» διάλογος, ο οποίος διεξάγεται σε κατάλληλο χρονικό σημείο, διαρκούσης της διαδικασίας εξέτασης των προσφορών, μεταξύ της αναθέτουσας αρχής και του μετέχοντος στη διαδικασία οικονομικού φορέα, ώστε να δίνεται στον τελευταίο η δυνατότητα να αποδείξει ότι η προσφορά του είναι σοβαρή, να αποτρέπονται αυθαίρετες εκτιμήσεις της αναθέτουσας αρχής και να διασφαλίζεται ο υγιής ανταγωνισμός ανάμεσα στις επιχειρήσεις. Εξάλλου, προκειμένου να επιτευχθεί η απαραίτητη αποτελεσματικότητα των ως άνω διατάξεων, η αναθέτουσα αρχή οφείλει να διατυπώνει με σαφήνεια το απευθυνόμενο στους διαγωνιζόμενους αίτημα, ώστε αυτοί να είναι σε θέση να αποδείξουν κατά τρόπο πλήρη και λυσιτελή τη σοβαρότητα των προσφορών τους. Όπως ειδικότερα έχει δεχθεί το ΔΕΕ, είναι σημαντικό να μπορεί κάθε υποψήφιος για τον οποίο υπάρχει υπόνοια ότι υπέβαλε προσφορά ασυνήθιστα χαμηλή να προβάλλει λυσιτελώς την άποψή του ως προς το σημείο αυτό και να έχει τη δυνατότητα να προσκομίσει κάθε είδους δικαιολογητικό σχετικά με τα διάφορα στοιχεία της προσφοράς του σε χρονικό σημείο επόμενο, κατ' ανάγκην, του ανοίγματος του συνόλου των φακέλων, στο οποίο να γνωρίζει όχι μόνο το κατώφλι της ασυνήθιστα χαμηλής προσφοράς (εφόσον προβλέπεται τέτοιο στη συγκεκριμένη διαδικασία) και ότι σε σχέση με αυτό η προσφορά του είναι ασυνήθιστα χαμηλή, αλλά και τα συγκεκριμένα σημεία της προσφοράς που δημιουργήσαν ερωτηματικά στην αναθέτουσα αρχή. Το ΔΕΕ έκρινε, επίσης, ότι κατά το χρόνο κατάθεσης της προσφοράς, ακόμη και στην περίπτωση που η διακήρυξη επιβάλλει στο διαγωνιζόμενο την εκ των προτέρων δικαιολόγηση μέρους της «τιμής βάσης» του διαγωνισμού, η οποία αναφέρεται στην προκήρυξη, ο υποψήφιος δεν γνωρίζει τα συγκεκριμένα σημεία της προσφοράς του που θα θεωρηθούν ύποπτα ως ασυνήθιστα και, ως εκ τούτου, σε αυτό το στάδιο της διαδικασίας δεν είναι σε θέση να παράσχει λυσιτελείς και πλήρεις εξηγήσεις προς στήριξη των διαφόρων στοιχείων που αποτελούν την προσφορά του (βλ. ΔΕΕ αποφάσεις της 27.11.2001, C-285/1999 και 286/1999, Impresa Lombardini SpA - Impresa Generale di Costruzioni και ANAS - Ente nazionale per le strade, Società Italiana per

Αριθμός απόφασης : 1133/2022

Condotte d'Acqua SpA (C-285/99) Impresa Ing. Mantovani SpA και ANAS - Ente nazionale per le strade, Ditta Paolo Bregoli (C-286/99), σκ. 53, 55, 57-59, και της 29.3.2012, C-599/10, SAG ELV Slovensko as, FELA Management AG, ASCOM (Schweiz) AG, Asseco Central Europe as, TESLA Stropokov as, Autostrade per l'Italia SpA, EFKON AG, Stalexport Autostrady SA κατά Úrad pre verejné obstarávanie, σκ. 28-32, βλ. επίσης ΣΤΕ 2181/2004 επτ. σκ. 17, E.A. 197/2015, E.A. 643/2004 σκ. 22). Περαιτέρω, σε μια διαδικασία σύναψης δημόσιας σύμβασης, στην οποία οι οικονομικοί φορείς προσφέρουν επί μέρους ποσοστά έκπτωσης για κάθε ομάδα τιμών ομοειδών εργασιών του τιμολογίου και του προϋπολογισμού, τα στοιχεία της προσφοράς που είναι ικανά να προκαλέσουν ερωτηματικά στην αναθέτουσα αρχή είναι προεχόντως τα εν λόγω επί μέρους ποσοστά. Επομένως, στη γραπτή πρόσκληση που η αναθέτουσα αρχή απευθύνει σε διαγωνιζόμενο οικονομικό φορέα, προκειμένου να είναι σύμφωνη προς τις προαναφερθείσες απαιτήσεις, πρέπει να περιέχεται σαφής καθορισμός των συγκεκριμένων επί μέρους ποσοστών, ανά ομάδα εργασιών, που της προκαλούν αμφιβολίες. Στο πλαίσιο αυτό, δεν αποκλείεται η ευχέρεια της αναθέτουσας αρχής, εφόσον θεωρεί ότι χρήζει διευκρίνισης το σύνολο της οικονομικής προσφοράς, να υποβάλει αντίστοιχο αίτημα στον οικονομικό φορέα, υπό την προϋπόθεση ότι και στην περίπτωση αυτή θα του απευθύνει σαφή και αδιαμφισβήτητη πρόσκληση να αιτιολογήσει, ένα προς ένα, το σύνολο των επί μέρους ποσοστών έκπτωσης που προσέφερε για κάθε ομάδα ομοειδών εργασιών. Η αναθέτουσα αρχή, πάντως, δεν είναι υποχρεωμένη να καθορίσει με την πρόσκληση και το όριο της έκπτωσης που η ίδια θεωρεί εύλογο, δεδομένου ότι η εκτίμησή της για την αξία της σύμβασης εμπεριέχεται στον προϋπολογισμό της υπηρεσίας, ο οποίος περιλαμβάνει κατά νόμο κάθε σχετική δαπάνη, καθώς και τα γενικά έξοδα και όφελος της εργοληπτικής επιχείρησης, απόκειται δε περαιτέρω στους οικονομικούς φορείς να καθορίσουν, σύμφωνα με τις αρχές του ελεύθερου ανταγωνισμού, το ύψος των προσφορών τους σε σχέση με ως άνω προϋπολογισμό. Τα ανωτέρω ισχύουν και για την αιτιολόγηση των κονδυλίων που περιλαμβάνονται στα γενικά έξοδα της εργοληπτικής επιχείρησης, ως προς τα οποία η αναθέτουσα αρχή οφείλει να προσδιορίσει επακριβώς με την πρόσκληση προς τον οικονομικό φορέα αυτά που θεωρεί αμφίβολα και χρήζοντα αιτιολόγησης ή να τον καλέσει, κατά τρόπο ρητό και

Αριθμός απόφασης : 1133/2022

ανενδοίαστο, να τα αιτιολογήσει στο σύνολό τους, έχοντας και στην τελευταία περίπτωση την υποχρέωση να προσδιορίσει πλήρως κατά το είδος τους όλα τα επί μέρους κονδύλια γενικών εξόδων, στα οποία πρέπει να αναφερθεί ο οικονομικός φορέας με την αιτιολόγηση που θα υποβάλει. Εφόσον η πρόσκληση είναι διατυπωμένη με τον τρόπο αυτό, καθίσταται απολύτως σαφές στον καλούμενο φορέα το περιεχόμενο της αιτιολόγησης που οφείλει να υποβάλει είτε για συγκεκριμένα σημεία είτε για το σύνολο της προσφοράς του (πρβλ. ΣτΕ 2181/2004 επτ.). Δεν αποκλείεται πάντως, εφόσον η πρόσκληση που απευθύνθηκε αρχικά στους οικονομικούς φορείς δεν ήταν αρκούντως σαφής, να κληθούν αυτοί εκ νέου - μετά και από εκτίμηση των απαντήσεων που δόθηκαν στο μεταξύ - με νέα και συγκεκριμένη πρόσκληση της αναθέτουσας αρχής να αιτιολογήσουν τα σημεία των προσφορών τους που εξακολουθούν να της προκαλούν αμφιβολίες (πρβλ. ΣτΕ 199/2021, σκ. 10). Όπως βασίμως η προσφεύγουσα υποστηρίζει, η ως άνω πρόσκληση του αναθέτοντος φορέα προς εκείνη ήταν γενική και αόριστη, επαναλαμβάνουσα απλώς τα οριζόμενα στο άρ. 313 του Ν. 4412/2016, κατά τα ως άνω εκτεθέντα, μη περιλαμβάνουσα ειδική αναφορά ως προς τα στοιχεία για τα οποία ειδικώς ζητούσε διευκρινίσεις, κατά τα αμέσως ανωτέρω εκτεθέντα, αλλά περιελάμβανε γενική κλήση, ήτοι δεν περιελάμβανε σαφή και αδιαμφισβήτητη κλήση να αιτιολογήσει το σύνολο των επί μέρους ποσοστών έκπτωσης της προσφοράς της για όλες τις τιμές του τιμολογίου και του προϋπολογισμού ή για το σύνολο των κονδυλίων των γενικών εξόδων της, με προσδιορισμό, και στην περίπτωση αυτή, του είδους ενός εκάστου των προς αιτιολόγηση κονδυλίων (ΕΑ ΣτΕ 187/2020, σκ. 9). Δοθέντος ότι η προσφεύγουσα, ως υποστηρίζει με την προσφυγή της, αναφέρει δε τούτο και στην υποβληθείσα αιτιολόγηση της προσφοράς της, έχει αναλάβει την εκτέλεση όμοιων έργων στον ίδιο αναθέτοντα φορέα, με το ίδιο ποσοστό έκπτωσης, δεν αποτελεί εξήγηση καθ' αυτή για την υποβληθείσα προσφορά της, εντούτοις συνιστά στοιχείο που ελήφθη υπόψη κατά την κατάστρωση της οικονομικής προσφοράς της, δεδομένου ότι πράγματι, από το προσκομισθέν με την προσφυγή της από 07.02.2020 Συμφωνητικό με την «...» αποδεικνύεται ότι ανέλαβε τη σύμβαση του έργου «...», σύμφωνα με τις τιμές και τους όρους της μελέτης με μέση έκπτωση πενήντα οκτώ επί τοις εκατό (58,00%)» (βλ. αρχείο με τίτλο «6_Συμφωνητικό «...».pdf»), συναφώς είχε

Αριθμός απόφασης : 1133/2022

αναλάβει και εκτέλεσε «σύμφωνα με τους όρους της Σύμβασης και τις οδηγίες της Υπηρεσίας» το έργο «...» του ίδιου αναθέτοντος φορέα, όπως αποδεικνύεται από την υποβληθείσα με την προσφυγή της από 04.10.2021 «Βεβαίωση περάτωσης εργασιών» που χορηγήθηκε από τον αναθέτοντα φορέα (βλ. αρχείο με τίτλο «6_Συμφωνητικό «...».pdf»), εκτέλεσε δε και ως υπεργολάβος τις εργασίες που αναφέρονται στα προσκομιζόμενα ομοίως με την προσφυγή της από 09.05.2019 και 23.09.2019 Ιδιωτικά συμφωνητικά υπεργολαβίας για τα έργα του ίδιου αναθέτοντος φορέα «...» και «...», αντίστοιχα (βλ. αρχεία με τίτλο «6_Συμφωνητικό «...».pdf» και «6_Συμφωνητικό «...».pdf»). Τα δε ως άνω γεγονότα δεν προκύπτει ότι αμφισβητεί ο αναθέτων φορέας, ει μη μόνον βασίμως υποστηρίζει ότι οι σχετικές πληροφορίες δεν επαρκούν από μόνες τους για την αιτιολόγηση της οικονομικής προσφοράς της, ωστόσο, όπως προεκτέθηκε, ελήφθησαν υπόψη κατά την κατάστρωση της προσφοράς της, λόγω ακριβώς της εμπειρίας της επί του αυτού αντικείμενου σύμβασης με τον ίδιο αναθέτοντα φορέα. Σύμφωνα με το άρ. 11.3 «Περιγραφή και ουσιώδη χαρακτηριστικά του έργου» και την «Τεχνική Περιγραφή», «*Το τεχνικό αντικείμενο στο οποίο αναφέρεται η παρούσα μελέτη είναι: α) Επεμβάσεις επί βλαβών σε δίκτυα ύδρευσης (χωρίς τις υδραυλικές εργασίες), όπως αυτές περιγράφονται στα επί μέρους άρθρα του τιμολογίου. β) Συντήρηση δομικών μερών των εγκαταστάσεων ύδρευσης, γ) Περιφράξεις και έργα ασφαλείας στις εγκαταστάσεις «...» δ) Συντήρηση και αποκατάσταση τομών οδοστρωμάτων, πεζοδρομίων, λιθόστρωτων καλντεριμιών που δημιουργήθηκαν από βλάβες ύδρευσης. ε) Επισκευή φρεατίων παροχών ύδρευσης & δικλείδων στ) Κάθε εργασία συμπληρωματική αυτής που εκτελείται από προσωπικό και μηχανικό εξοπλισμό της «...».* Ειδικότερα, όπως εμφανίζεται και στον «Προϋπολογισμό Δημοπράτησης», όπως βασίμως η προσφεύγουσα υποστηρίζει, ο μεγαλύτερος βαθμός του έργου συνίσταται σε εργασίες, χειρωνακτικά και με μηχανοκίνητα μέσα, και όχι σε υλικά, που, ως ισχυρίζεται, το κόστος αυτών συνίσταται στην προμήθεια θραυστού υλικού λατομείου για την επίχωση του ορύγματος. Η προσφεύγουσα, μεταξύ άλλων, στην αιτιολόγηση της προσφοράς της αναφέρει ότι «*Η εταιρεία μας λόγω της φύσεως των έργων που εκτελεί, έχει μόνιμα συνεργεία, ιδιόκτητο μηχανολογικό εξοπλισμό και ειδικευμένο προσωπικό ευρείας γκάμας ειδικοτήτων και συνεπώς έχει τη δυνατότητα να*

Αριθμός απόφασης : 1133/2022

αντιμετωπίσει έργα απαιτήσεων», προσκόμισε δε πίνακα με τον στόλο οχημάτων της. Όπως βασίμως ο αναθέτων φορέας υποστηρίζει, για τα άρθρα 1.0-2.0-3.0-4.0-5.0-6.0-7.0-8.0-9.0, το σύνολο των οποίων ανέρχεται σε ποσό 591.280,00€, ήτοι σε ποσοστό περίπου 50% του συνολικού προϋπολογισμού, η προσφεύγουσα με τον προσκομισθέντα πίνακα αιτιολόγησης, στον αναλυτικό πίνακα υπολογισμού κόστους ανά μονάδα επιμέτρησης, προέβη σε υπολογισμό επί διαφορετικής βάσης ανάλυσης, ενώ στον «Προϋπολογισμό δημοπράτησης» και το «Τιμολόγιο» του έργου η σχετική ανάλυση των τιμών αφορούσε σε τεμάχια και όχι σε επιφάνεια, ήτοι κυβικά μέτρα, όπως η προσφεύγουσα υπολογίζει. Συναφώς, όπως βασίμως ο αναθέτων φορέας ισχυρίζεται, σε κάθε περίπτωση, ουδόλως προσκομίσθηκε με την αιτιολόγηση της προσφοράς της κάποιο έγγραφο από το οποίο να αποδεικνύεται η δηλωθείσα τιμή, δοθέντος μάλιστα ότι, σύμφωνα με το «Τιμολόγιο Δημοπράτησης», στα Α.Τ. 1.0, 2.0, 3.0, 4.0, 5.0, 6.0, 7.0, 8.0, 9.0 περιλαμβάνεται ο εγκιβωτισμός ή/και η επίχωση που απαιτούν τη χρήση υλικού. Εντούτοις, όπως βασίμως ο αναθέτων φορέας υποστηρίζει, το γεγονός ότι το πρώτον με την υπό κρίση προσφυγή αναφέρεται στην τιμή των 2,5€ ανά τεμάχιο, ουδόλως αιτιολογεί επαρκώς τις δοθείσες τιμές για τις ως άνω εργασίες, καθώς ο προσκομισθείς πίνακας αποκατεστημένων επεμβάσεων αφορά σε διαφορετικό έργο, ήτοι το «...», για το οποίο ενδεχομένως να είχαν συναφθεί ευνοϊκές συμφωνίες περί της προμήθειας των σχετικών υλικών. Επομένως, δοθέντος ότι η Διακήρυξη αποτελεί το κανονιστικό πλαίσιο του διαγωνισμού (Ε.Α. ΣτΕ 352/2016) και ως κανονιστική πράξη, δεσμεύει με τους όρους της, τόσο τους τρίτους προς τους οποίους απευθύνεται, όσο και το ίδιο το νομικό πρόσωπο που προκηρύσσει τον σχετικό διαγωνισμό, το οποίο υποχρεούται εφεξής και μέχρι τέλους της διαδικασίας του διαγωνισμού να εφαρμόζει τα όσα ορίζονται σε αυτή (βλ. ενδεικτικά Πράξεις VI Τμήματος ΕλΣυν 181/2006, 31/2003, 105/2003, 294/2010, 224, 78/2007, 19/2005 κ.ά.), εφόσον στα έγγραφα αυτής, ήτοι στα ως άνω άρθρα, ρητώς αναφερόταν, τόσο στον «Προϋπολογισμό δημοπράτησης» όσο και στο «Τιμολόγιο» ότι δίδεται «*Τιμή ανά τεμάχιο...*», ο αναθέτων φορέας ορθά απέρριψε την προσφορά της προσφεύγουσας για το λόγο αυτό, δοθέντος ότι οι σχετικές τιμές δεν δόθηκαν, ως προβλεπόταν ρητώς στα έγγραφα της Διακήρυξης, σε τεμάχιο, αλλά σε κυβικό μέτρο, τυχόν

Αριθμός απόφασης : 1133/2022

δε αποδοχή της προσφοράς της θα συνιστούσε παραβίαση της αρχής της ίσης μεταχείρισης των διαγωνιζομένων αλλά και της αρχής της διαφάνειας. Συναφώς, ουδόλως θα εδύνατο να προβεί στην οιαδήποτε διευκρίνιση της προσφοράς της, καθότι τούτο θα οδηγούσε σε μη νόμιμη εκ των υστέρων τροποποίηση της προσφοράς και ιδίως της υποβληθείσας τιμής, διότι θα έπρεπε να μεταβάλει τον τρόπο υπολογισμού της προσφοράς της εν συνόλω. Ως προς τον ισχυρισμό που αφορά στο λόγο απόρριψής της γιατί, όπως αναφέρεται στην προσβαλλομένη «Στο άρθρο 12.2 δεν έχει υπολογισθεί το κόστος του προβλεπόμενου από το Αναλυτικό Τιμολόγιο, υλικού.», σύμφωνα με το «Τιμολόγιο» του έργου «Α.Τ. : 12.2 ... Στην τιμή μονάδας περιλαμβάνονται η προμήθεια και μεταφορά επί τόπου διαβαθμισμένου θραυστού υλικού λατομείου, οι πλάγιες μεταφορές, η έκκριψη στο όρυγμα με μηχανικά μέσα και χειρωνακτικά (όπου απαιτείται), η διάστρωση σε στρώσεις πάχους έως 30 cm, η διαβροχή (με την προμήθεια και μεταφορά επί τόπου του νερού) και η συμπύκνωση με δονητικούς συμπυκνωτές διαστάσεων αναλόγων του πλάτους του ορύγματος, ούτως ώστε να επιτευχθεί βαθμός συμπύκνωσης που αντιστοιχεί σε ξηρά φαινόμενη πυκνότητα ίση κατ' ελάχιστο με το 95% της πυκνότητας που επιτυγχάνεται εργαστηριακά κατά την τροποποιημένη δοκιμή Proctor (Proctor Modified κατά ΕΛΟΤ EN 13286-2). Για συνολικό πάχος επίχωσης έως 50 cm Τιμή ανά κυβικό μέτρο (m³) συμπυκνωμένου όγκου επίχωσης, βάσει των γραμμών πληρωμής του ορύγματος που καθορίζονται στην μελέτη. ΕΥΡΩ : 12,40 + ΜΤΦ Δαπάνη μεταφοράς σε αστικές περιοχές, απόσταση 15Km (>=5km) (0,21€/m³.km) 15 x 0,21 = 3,15 Συνολικό κόστος άρθρου 15,55 Ευρώ (Αριθμητικά) : 15,55», δηλαδή, στο συγκεκριμένο άρθρο περιλαμβάνεται και το κόστος προμήθειας υλικών που, όπως νομίμως με τις απόψεις του ο αναθέτων φορέας συμπληρώνει την προσβαλλομένη, απουσιάζει τόσο από το άρ. 12.2, όσο και από τα άρ. 12.1, 12.3 και 12.4, ουδόλως δε προσκόμισε με την αιτιολόγηση της προσφοράς της κάποιο έγγραφο περί της τιμής προμήθειας αυτών. Εντούτοις, η προσφορά της δεν θα καθίστατο άνευ ετέρου απορριπτέα για τον λόγο αυτό, αλλά, σύμφωνα με το άρ. 313 του Ν. 4412/2016 και τα ως άνω εκτεθέντα, ο αναθέτων φορέας δεν έπρεπε να απορρίψει ως αδικαιολόγητα χαμηλή την προσφορά της προσφεύγουσας, αλλά όφειλε να την καλέσει σε περαιτέρω διευκρινίσεις ως προς ειδικότερα τις τιμές που εξακολουθούσαν να

Αριθμός απόφασης : 1133/2022

του προκαλούν αμφιβολία. Συναφώς, επί του ισχυρισμού της προσφεύγουσας που αφορά στον λόγο απόρριψής της ότι «*Στα άρθρα 10.4-35.2-35.3-35.4-36.0-44.0-45.1-45.2-46.0-47.0-48.0-49.0-50.0-52.0-53.0-54.1-54.2-55.0-56.1-56.2-57.0-58.0-59.0-60.0-61.0-62.0-63.0-64.0-65.0-66.0-67.0-68.0-69.-70.0-71.0-72.0-73.0 και 74.0, αν και η συμμετοχή του κάθε άρθρου στην συνολική εγκεκριμένη δαπάνη, είναι μικρή, δεν αιτιολογείται η αναγραφόμενη (στην αιτιολόγηση προσφοράς) μείωση του κόστους ανά μονάδα μέτρησης του Αναλυτικού Τιμολογίου.*», δοθέντος ότι, κατά τα ανωτέρω, η πρόσκληση προς αιτιολόγηση της προσφερόμενης τιμής από την προσφεύγουσα ήταν γενική και αόριστη, ουδόλως περιελάμβανε ειδικότερες τιμές οι οποίες, κατά τον αναθέτοντα φορέα, έχρηζαν περαιτέρω διευκρίνισης, η προσφορά της δεν θα καθίστατο άνευ ετέρου απορριπτέα για τον λόγο αυτό, αλλά, σύμφωνα με το άρ. 313 του Ν. 4412/2016 και τα ως άνω εκτεθέντα, ο αναθέτων φορέας δεν έπρεπε να απορρίψει ως αδικαιολόγητα χαμηλή την προσφορά της προσφεύγουσας, αλλά όφειλε να την καλέσει σε περαιτέρω διευκρινίσεις ως προς ειδικότερα τις τιμές που εξακολουθούσαν να του προκαλούν αμφιβολία. Σημειώνεται δε ότι, δυνάμει της προσβαλλομένης, η προσφορά της προσφεύγουσας απορρίφθηκε ως ασυνήθιστα χαμηλή και για τον λόγο ότι «*3. Στο άρθρο 29.0 δεν έχει υπολογισθεί το κόστος του απαιτούμενου αλλά και προβλεπόμενου από το Αναλυτικό Τιμολόγιο, μηχανολογικού εξοπλισμού.*», τον οποίο ουδόλως προσβάλλει με την υπό κρίση προσφυγή της η προσφεύγουσα, επομένως, σε κάθε περίπτωση η προσφορά της εξακολουθεί να είναι απορριπτέα και για τον λόγο αυτό, κατά του οποίου ουδόλως έβαλε, ούτε αμφισβήτησε, με την υπό κρίση προσφυγή. Εντούτοις, ενόψει των ως άνω κριθέντων, η προσφορά της προσφεύγουσας καθίσταται σε κάθε περίπτωση απορριπτέα και ορθά απερρίφθη από τον αναθέτοντα φορέα ως τέτοια, δοθέντος ότι οι προαναφερθείσες τιμές δεν δόθηκαν, ως προβλεπόταν ρητώς στα έγγραφα της Διακήρυξης, σε τεμάχιο, αλλά σε κυβικό μέτρο.

14. Επειδή η εισήγηση γίνεται δεκτή.

15. Επειδή, κατόπιν των ανωτέρω, η υπό κρίση προδικαστική προσφυγή πρέπει να απορριφθεί.

Αριθμός απόφασης : 1133/2022

Για τους λόγους αυτούς

Απορρίπτει την προδικαστική προσφυγή.

Ορίζει την κατάπτωση του κατατεθέντος παραβόλου.

Κρίθηκε και αποφασίστηκε στις 18.07.2022 και εκδόθηκε στις 28.07.2022 στον Άγιο Ιωάννη Ρέντη.

Η ΠΡΟΕΔΡΟΣ

ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ ΖΕΡΒΟΥ

Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

ΜΑΡΙΑ ΚΑΤΣΑΡΟΥ